

EVANKELIS-
LUTERILAISILLE

OPAS SEURAKUNNILLE

YK:N USKONTOJEN
JA KATSOMUSTEN
YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO

Tämä teos on Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n ja Kirkkohallituksen yhteistyöjulkaisu.

Julkaisija: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry & Kirkkohallitus 2022

Taitto ja grafiikka: Emma Palojärvi

Kuvituskuvat: Piia Keto

ISBN: 978-952-69571-8-0

SISÄLLYSLUETTELO

OSA I: YK:n uskontojen ja katsomusten

yhteisymmärrysviikko	2
• Johdanto	3
• YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko edistää dialogia	6
• Tule mukaan edistämään vuoropuhelua	7

OSA II: Yhteisymmärrysviikko seurakuntien

näkökulmasta	11
• Uskonto- ja katsomusdialogin teologia	12
• Aikuiskasvatus- ja aikuistyön mahdollisuudet uskontodialogissa	13
• Jumalanpalveluselämä ja uskontodialogi	15

OSA III: Esimerkkejä seurakunnan uskonto-

ja katsomusdialogin tueksi	17
• Mitä uskonto- ja katsomusdialogi tarkoittaa?	18
• Dialogissa kohdataan moninaisuus	20
• Rauhan dialogit – malli seurakunnille	22
◦ Yhteisymmärrysviikon dialogi Tampereen kampuskappelilla	
◦ Uskontodialogissa kohdataan lähimmäinen, Katri Jussila, SKY	
◦ Haastattelussa Minna Saarnivaara, Vantaan seurakuntayhtymä	
◦ Haastattelussa Linda Okoro, Suomen bahá'í-yhteisö	

OSA IV: Dialogikasvatus seurakunnassa

• Seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö on dialogia moninaisten perheiden kanssa	35
◦ Yhteisymmärrysviikko Eestinmäen päiväkodissa	
◦ Luottamus syntyy merkityksellisestä kohtaamisesta	
• Dialogikasvatus rippikoulussa	43

OSA V

• Liitteet	45
• Vinkkejä	74
• Kirjallisuutta	75

OSA I

YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYS- VIIKKO

JOHDANTO

Seurakunnassa kohtaamme taustaltaan, ajatuksiltaan ja katsomuksiltaan erilaisia ihmisiä joka päivä. Ihmisinä me kannamme mukamme näihin kohtaamisiin ammatillisen osaamisen lisäksi elämäntilanteemme, historiamme, tunteemme ja tarpeemme. Usein osaamme ja ehdimme kuunnella, pyrimme ymmärtämään ja palvelemaan ja joskus myös onnistumme todella auttamaan. Välillä kohtaamisesta jää itselle olo, ettei osannut tai ehtinyt riittävästi.

Joskus toisen ihmisen ajatuksista kiinni pääseminen myös vaatii aikaa ja halua muuttaa tai laajentaa omia näkökulmia. Mielikuvat, stereotypiat ja yksinkertaisesti inhimilliset tapamme jäsentää maailmaa eri käsitteiden kautta saattavat johtaa oletuksiin, jotka eivät edistä keskustelua.

Yhteisymmärrysviikko pysähtyy kuuntelemaan.

Tästä oppaasta olemme pyrkineet tekemään mahdollisimman käytettävän manuaalin juuri Sinulle, evankelis-luterilaisen seurakunnan työntekijä tai muu toimija. Useinkaan arjessa ei ole aikaa aloittaa kaiken tekemistä nollasta ja siksi olemme muotoilleet oppaan siten, että uskontodialogin teologian lyhyen kertaamisen jälkeisissä luvuissa on tartu ja tarjoile –periaate. Löydät moneen eri seurakunnan työhön ja kohderyhmään sopivia, vapaasti sovellettavia ideoita ja sisältöä uskonto- ja katsomusdialogin näkökulmasta.

Dialogia käydään kaikkialla ja kaiken aikaa – seurakuntana me usein teemme katsomus- ja uskontodialogia lähes huomaamattamme. Ota opas haltuun, tai heitä riparikassin päälle lähtiessä, avaa missä tahansa piirissä tai iltapäiväkerhon vanhempainillan katsomuskeskustelussa ja mahdollista lisää yhteisymmärrystä yhteisöissäsi.

KATSO VIDEOT, KLIKKAA TEKSTIÄ

[Luterilaisen maailmanliiton uskontojen kohtaamisen asiantuntija Sivin Kit valottaa kansainvälistä näkökulmaa luterilaisesta uskontojen välisestä dialogista videolla "Global Lutheran Perspectives on Interreligious Dialogue"](#)

[Videolla "Miksi evankelis-luterilainen kirkko tekee uskontodialogia?" piispa Kaisa-Mari Hintikka avaa piispainkokouksen hyväksymän asiakirjan "Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen" pohjalta kirkon näkökulmaa uskontodialogiin."](#)

EDISTÄ USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSTÄ

Tutustu yhteisymmärrysviikon periaatteisiin ja vinkkeihin

- Lukaise tämä opas ja tutustu verkkosivuihin yhteisymmarrysviikko.fi ja worldinterfaithharmonyweek.com

Pohdi seurakuntasi mahdollisuuksia:

- Mikä meitä inspiroi katsomusten yhteistyöhön?
- Ketkä olisivat vastuuhenkilöt?
- Onko meillä jo jokin yhteistyöryhmä, johon yhteisymmärrysviikko sopisi?

Pohdi alueesi mahdollisuuksia:

- Selvitä mitkä eri yhteisöt ovat läsnä alueellasi
- Ortodoksinen ja katolinen kirkko, MAP-kirkko, vapaat kristilliset suuntaukset, vapaa-ajattelijat ja humanistit, bahá'ít, hindut, kansanusko, juutalaisuus, islam... Meitä on niin moneksi, ettei kannata tavoitella täydellistä listaa. Se, ettet saa mukaan ihan jokaisen eri katsomuksen edustajaa, ei ole epäonnistuminen, se on alku!

Kutsu yhteen:

- Monet yhteisöt toimivat vapaaehtoisvoimin. Näin ollen paikalle ei välttämättä pääse virka-ajalla. Myös esimerkiksi rukoushetket ja sapatti vaikuttavat sopiviin aikoihin. Yhteisen päivämäärän ja kellonajan löytäminen voi olla haastavaa. Älä siis kutsu yhteisöjä mukaan valmiilla päivämäärällä ja kellonajalla. Sopikaa yhdessä!

Järjestä tapaaminen:

- Kerro vilpittömästi, miksi haluat kutsua alueesi eri katsomukset yhteen. Joskus kirkko voi jännittää!
- Anna aikaa tutustumiselle. Kun jokainen saa kertoa rauhassa omasta taustastaan ja motivaatiosta yhteiseen työhön, tunnelma yhteisen hyvän rakentamiseksi alkaa syntyä kuin itsestään! Unohda siis kellonajat ja tulostavoitteet hetkeksi :)
- Kuulostele, löytyykö yhdistäviä haluja tai keksittekö yhdessä jonkin uuden tavan viettää yhteisymmärrysviikkoa
- Huomio tarjoilussa erilaiset ruokaan liittyvät katsomukselliset perinteet. Usein vegaaninen vaihtoehto on sopii kaikille :)

Järjestä tapahtuma

- Vinkkejä erilaisista tapahtumista löytyy tästä oppaasta
- Voitte järjestää alueellanne monia eri yhteisöjen tapahtumia tai vaikka yhden yhteisen

Viesti ja näy

- Jos tilaisuuden luonteeseen sopii, tee juttu intraan tai kutsu paikallismedia mukaan. Näytetään kaikki yhdessä, että erilaiset katsomukset tulevat toimeen keskenään ja työskentelevät yhteisen hyvän eteen.

Kiitä suunnitteluun osallistuneita ja suuntaa katse tulevaan

- Entä jos tästä tulisi tapa? Syntyykö oma alueesi katsomusten yhteistyön ryhmä, joka tapaa vaikkapa kerran syksyssä, jakaa ajatuksia ja kokemuksia sekä pohtii yhdessä seuraavan helmikuun yhteisymmärrysviikkoa?
- Sopikaa yhdessä ryhmän kanssa kuka kutsuu kokoon ja missä tavataan. Voisitteko vaikka tavata joka vuosi eri yhteisön tiloissa?

YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO EDISTÄÄ DIALOGIA

YK:n yleiskokous hyväksyi lokakuussa 2010 päätöslauselman, joka julisti helmikuun ensimmäisen viikon vuosittain maailmanlaajuisen uskontojen ja katsomusten välisen yhteisymmärryksen viikoksi kaikkien vakaumusten kesken. Päätöslauselman mukaisesti helmikuun ensimmäisen viikon aikana

- vahvistetaan keskinäisen ymmärryksen ja katsomusten välisen dialogin olevan keskeinen ulottuvuus rauhankulttuurissa
- julistetaan jokaisen vuoden helmikuun ensimmäinen viikko kaikkien uskontojen ja katsomusten välisen harmonian viikoksi
- kannustetaan kaikkia valtioita tukemaan uskontojen ja katsomusten välistä harmoniaa ja hyväntahtoisuutta

YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikolla (*World Interfaith Harmony Week*) järjestetään yhteisymmärrystä edistäviä tapahtumia. Suomessa yhteisymmärrysviikkoa on vietetty vuodesta 2011 lähtien. Teemaviikko mahdollistaa uskonnollisten ja katsomuksellisten yhteisöjen keskinäisen kohtaamisen ja yhteistoiminnallisuuden vahvistumisen.

Teemaviikko perustuu muslimien ja kristittyjen yhteiseen The Common Word -aloitteeseen vuodelta 2007, jossa uskontojenvälisen dialogin perustaksi määriteltiin kaksi perustavanlaatuaista uskonnollista periaatetta: *Jumalan rakkaus* (Love of God) ja *Lähimmäisenrakkaus* (Love of the Neighbour). Teemaviikko muokkasi ensimmäiseksi periaatteeksi *Hyvääntahtoisuus* (Love of the Good), jotta viikko kutsuisi yhteen kaikki, myös uskonnottomat ja eri uskontojen edustajat.

Yhteistyö kirkon ja kristillisten toimijoiden kanssa on viikolle ominaista toimintaa, sillä uskontodialogi voidaan nähdä kirkon ja kristillisten toimijoiden kutsumuksena. Viikon toimintaa suunnitteleva ja ohjaava Uskontojen ja katsomusten yhteistyön ryhmä on panostanut viikon toiminnassa erityisesti kaikkien katsomusten näkyvyyden ja yhteistoiminnallisuuden kehittämiseen. Ryhmä on saanut viikon toteuttamiseen mukaan myös muita kuin uskonnollisia toimijoita ja näin laajentanut viikon kenttää uskontodialogista katsomusdialogiin sekä tukenut uskontojen ja sekulaarin yhteiskunnan keskusteluyhteyttä.

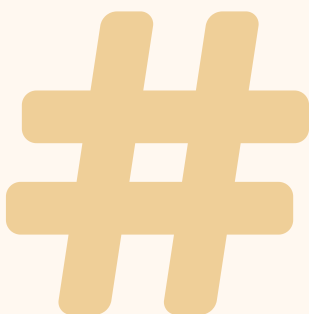
TULE MUKAAN EDISTÄMÄÄN VUORO-PUHELUA

Jokaisella ihmisellä on katsomus, uskonnollinen tai ei-uskonnollinen tapa ymmärtää maailmaa. Se voi olla tiedostettu tai tiedostamaton, jäsentynyt tai jäsentymätön, jonkin opin mukainen tai siitä eroava.

Uskonto- ja katsomusdialogi voidaan nähdä arkisena vuorovaikutuksena, johon jokainen voi ja jokaisella tulisi olla mahdollisuus osallistua. Katsomusten välisen dialogin tavoitteena on, että katsomuksia ei käytettäisi vihapuheen ja ennakkoluulojen levittämisen välikappaleina.

Yhteisymmärrysviikon tavoitteena on kannustaa arjen vuoropuheluun moninaisten maailmankatsomusten, niin uskonnollisten kuin ei-uskonnollisten, kanssa. Vuoropuhelussa on mahdollista löytää toisten kanssa yhteistä arvopohjaa ja yleisinhimillistä perustaa, mikä mahdollistaa yhteistyön esimerkiksi rauhan, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi sekä ympäristön suojelemiseksi.

Tapoja edistää yhteisymmärrystä on monia. Ohesta löydät inspiraatioksi tapahtumaideoita, joita voi lähteä toteuttamaan yksin tai yhdessä muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

JAA SOMESSA JA KÄYTÄ TUNNISTEITA
#YHTEISYMMARRYSVIIKKO JA
#YHTEISYMMÄRRYSTEKO

YHDESSÄOLOA

Aamupala tai kahvit: Yhteisöt ympäri maailman järjestävät yhteisymmärrysviikolla yhteisiä aamiaisia tai muita ruokaan liittyviä tapaamisia. Ne järjestyvät pienellä kustannuksella ja yhteistyöllä. Kenet sinä voisit kutsua mukaan? Millaisia moninaisia yhteisöjä voit kutsua kahville omasta lähiympäristöstäsi? Suomessa yhteisymmärrysviikolla järjestetään mm. kirkkokahveja.

Avoimet ovet: Yhteisymmärrysviikon klassikko on yhteisöjen avoimet ovet. Kutsu muut tutustumaan yhteisösi ja sen tiloihin. Voit tarjota pientä purtavaa, järjestää valokuvanäyttelyn tai vaikkapa tarjota hengähdystauon ja juttuseuraa.

Basaari tai toritapahtuma: Jokaisessa yhteisöstä löytyy luovia ja osaavia toimijoita, jotka voivat innostua laittamaan pystyyn oman basaarin tai toritapahtuman. Olisiko teemana vaikkapa maailman ruokakulttuurien kohtaaminen ostarilla? Tai katsomusten tori? Ketkä kaikki toimijat saatte mukaan? Pyydä mukaan kotikuntasi eri katsomukset ja monikulttuurisuustoimijat sekä -yhdistykset.

TALKOOT

Kohenna ja korjaa: Joskus dialogityö on tarttumista työkaluihin ja pesurättiin. Onko jokin paikka, jonka voitte kunnostaa yhdessä? Onko jonkin yhteisön tila päässyt rapistumaan tai onko jokin pyhä paikka tai jonkin yhteisön tila kokenut vandalismia? Tai haluatteko tuoda yhdessä vehreyttä pyhille paikoille?

Työskentely yhteisen hyvän eteen: Kokoa alueesi toimijat yhteisen hyvän äärelle. Toteuta yhdessä eri katsomusten edustajien kanssa esimerkiksi roskienkeräys, villasukkien kudontatempaus asunnottomille, viheralueen istutus, talkoot yhteisen puiston korjaamiseksi tai yhteisen tilan maalaamiseksi ja somistamiseksi.

VAIKUTTAMINEN

Tue moninaisia perheitä: Tutustu ja jaa Kodin eri katsomukset -esitettä. Esite on tehty tueksi perheille, joissa vanhemmat edustavat eri katsomuksia. Esitteessä kerrotaan millaisia seikkoja perheissä kannattaa nostaa esiin esimerkiksi ennen yhteisen lapsen syntymää, jotta erilaisten katsomusten ja uskontojen yhteiselo todella tuntuisi rikkaudelta. Esitteen voi lukea ja tulostaa suomeksi täältä, englanniksi täältä ja ruotsiksi täältä. Esitteen on tuottanut Kirkkohallitus, Helsingin yliopisto ja Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry)

Huomioi ympäristö: Kokoa paikalliset katsomustoimijat yhteisen ympäristön suojelun ääreen. Onko jokin paikka tai esim. ilmastonmuutokseen liittyvä teema, jonka kimppuun voisitte yhdessä käydä?

Varainhankinta: Löytyisikö alueesi katsomuksellisista toimijoista innostusta yhteiskeräykseen vaikkapa kansainväliseen ihmisoikeustyöhön tai luonnonsuojeluprojektiin? Huomioi kolehtien ja rahankeräysten yleisohjeet (mm. rahankeräyslupa).

Lausunto, julkilausuma, mielipidekirjoitus tai puhe: Joskus viestin saa selkeimmin perille tekemällä vaikkapa lausunnon tai mielipidekirjoituksen. Tai voisiko yhteisösi tehdä julistuksen uskonto- ja katsomusdialogin tueksi? Kokoa yhteen eri yhteisöiden toimijoita alueeltasi ja luokaa yhdessä julkilausuma. Esimerkiksi YK kokoa yhteisymmärrysviikon tukijoiden julkilausumia.

Messu, saarna tai muu katsomuksellinen tilaisuus: Nosta uskonto- ja katsomusdialogi teemaksi vaikkapa messussa.

YHTEISYMMÄRRYSTÄ LIKKUEN

Rauhankävelyt ja -retket: Yhteisymmärrysviikolla kävellään yhdessä rauhan puolesta. Kävelyt voivat esimerkiksi kiertää eri katsomusten pyhiä paikkoja tai kirkkoja/temppeleita/synagogia ja päätyä yhteiseen ateriaan. Yhteisymmärrysviikolla ollaan liikuttu myös bussikyydillä, jos matka tuntuu liian pitkältä käveltäväksi.

Kortteleiden ja kaupunginosien ikkunakampanja: Innosta lähiympäristöäsi juhlimaan yhteisymmärrysviikkoa ikkunakampanjan avulla. Laita viikon ajaksi ikkunaasi esim. jokin katsomuksen symboli tai esine. Voit myös printata ikkunaasi ulospäin näkyväksi vaikkapa yhteisymmärrysviikon logon tai julisteen.

Luontopolku-tapahtumat: Millä teemalla kotikapungissasi voisi järjestää yhteisymmärrysviikon luontopolun? Kokoa joukko eri katsomusten edustajia nauttimaan luonnosta ja pohtikaa yhdessä kuinka eri katsomukset näkevät luonnon merkityksen. Teeman voi olla vaikkapa luonnon pyhyys.

QR-koodikävely/suunnistus: Olemme julkaisseet valmiin materiaalin QR-koodikävelyreitit järjestämiseksi. Löydät materiaalin ohjeineen **täältä**.

YHTEISYMMÄRRYSTÄ TAITEEN KEINAIN

Elokuvanäytös: Kutsu työyhteisösi näytökseen tai järjestä eri katsomusten edustajille näytös vaikkapa elokuvasta Aatos ja Amine. Lisää vinkkejä elokuvasta dialogin välineenä löydät täältä.

Musiikki- ja taide-esitykset: Musiikki- ja taidetapahtumat ovat dialogityössä usein käytettyjä foorumeita.

Kirjastokampanja: Järjestä lähikirjastossasi yhteisymmärrysviikon kirjaesittely. Laita esille esim. Vantaan vinkkilistan mukaisia kirjoja.

YHTEISYMMÄRRYSTÄ KOULUTUKSIN JA PANEELIN

Koulutus tai luento: Dialogikoulutuksia järjestetään toki ympäri vuoden, mutta yhteisymmärrysviikko tuo lisänäkyvyyttä järjestämällesi koulutukselle tai luennolle. Aiheena voi olla dialogivalmiuksien ohella vaikkapa moninainen ruokakulttuuri, taide tai käsityöt.

Oppitunti, päivänavaus tai leikkihetki: Löydät materiaalia kulttuuri- ja katsomustietoisesta kasvatuksesta tueksi Dialogitaitajat -hankkeen sivuilta sekä yhteisymmärrysviikon kootuista kasvatust materiaaleista.

Paneeli, seminaari tai keskustelutilaisuus: Paneelit, seminaarit ja keskustelutilaisuudet ovat yhteisymmärrysviikon kesto suosikkeja. Mitkä aiheet ovat juuri nyt pinnalla? Kuka olisi hyvä asiantuntija omalla alueellasi puhumaan vaikkapa viikon teemasta?

YHTEISYMMÄRRYSTÄ VIRTUAALISESTI

Valokuvakampanja instagramissa: Järjestä valokuvakampanja yhteisymmärrysviikon sanoma tai vuositeema huomioiden. Opastuksena voi olla esim. "Kerää luonnosta materiaaleja ja hahmottele niistä kokonaisuus, jossa näkyy kunnioitus luontoa kohtaan sekä dialogin ja harmonian teemat". Tägää kuvasi tunnisteella #yhteisymmärrysviikko ja #yhteisymmärrysteko.

Tutustu pyhiin paikkoihin virtuaalisesti: Järjestäkää yhdessä eri katsomusten kanssa virtuaalikierros erilaisiin pyhiin paikkoihin. Kukin esittelee oman tilansa tai pyhän luontokohteen etänä. Millaiseen dialogiin eri katsomusten pyhiin paikkoihin tutustuminen ohjaa?

OSA II

YHTEISYMMÄRRYS- VIIKKO SEURA- KUNTIEN NÄKÖ- KULMASTA

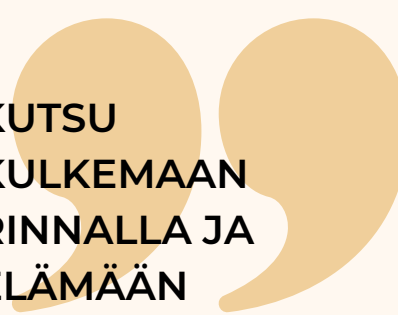

USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIN TEOLOGIA

Kirkkomme keskeisimmät opetukset liittyvät yhteyteen. Kolminaisuusoppi korostaa, että Jumalan kolme persoonaa toimivat yhdessä ja toimivat eri tavoin. Ehtoollisen vietto kutsuu koolle yhteiseen pöytään ja lopulta Taivaan valtakunnassa yhteys tulee täyteen loistonsa. Ihmisen ja Jumalan välinen yhteys on ensisijainen, kaiken perustava yhteys.

Luoja ei kuitenkaan luonut vain evankelisluterilaisen kirkon jäseniä, Jeesus ei saapunut opettamaan ja auttamaan vain niitä, jotka seurasivat häntä eikä Pyhän Hengen toiminta rajoitu vain kirkollisveroa maksaneisiin. Ristinkuolema ja pelastustyö on osoitettu koko maailmalle ja koko luomakunnalle.

Ehtoollispöydän ääreen polvistuessa, kaikkien pyhien kanssa, Jumalan vieraanvaraisuus ei koske vain samalla tavoin eläviä, samasta taustasta tulevia tai saman näköisiä. Sakramentti jaetaan Jeesuksen asetussanojen jälkeen jokaiselle erilaiselle kasteen saaneelle Jumalan lapselle. Siunauksesta saavat olla osallisia kaikki. Jumalan valtakunnan ovet eivät aukea yhdenkään ihmisen harkintakyvyn mukaan. Lähtökohtaisesti yhteys kristinuskossa ei tarkoita samaa kuin yhtenäisyys.

**KUTSU
KULKEMAAN
RINNALLA JA
ELÄMÄÄN
RAUHASSA ON
UNIVERSAALI.**

Yhteys ei myöskään rajoitu vain ihmisen ja Jumalan välille. Yhteys toiseen ihmiseen on yhteyttä lähimmäiseen, eikä lähimmäisellä tarkoiteta jotain rajattua ihmisyhteisön osaa, vaan jokaista luotua toista ihmistä. Kutsu kulkemaan rinnalla ja elämään rauhassa on universaali. Se edellyttää pyrkimystä ymmärrykseen ja kohtaamiseen, oppimiseen myös siellä, jossa on erilaisia uskontoja, maailmankatsomuksia ja ideologioita.

Vielä viisitoista vuotta sitten yleinen mielipide oli, että Pohjoismaiden sekularisaatio jatkaa kulkuaan ja lopulta vain pieni osa ihmisistä osoittaa kiinnostusta ylipäänsä minkäänlaiseen hengelliseen kontekstiin. Uskonnonvapaus tulkittiin yhtenäiskulttuurin murentuessa erityisesti henkilökohtaiseksi ratkaisuksi, jota ei tule sotkea työelämään tai ystävyys-suhteisiin, vaan harjoittaa itsekseen tai oman uskonnollisen yhteisön sisällä. Pahimmillaan vastakkainasettelua on pyritty edistämään väitteellä, jossa uskontojen ja tieteellisen maailmankuvan väliin on isketty kiilaa ja pyritty vakuuttamaan, ettei modernilla ihmisellä voi olla uskonnollista katsomusta.

Maailma on kuitenkin merkittävästi muuttunut. Kaikki Suomeen rantautunut tai viimeisten vuosien aikana kasvanut uskonnollisuus ei lähtökohtaisesti seuraa sekularisaation linjaa ja kristinuskon sisälläkin moni toimija on havainnut, ettei kristinuskon kutsuun kuulu toimia yksin. Tutkimustiedon mukaan uskonnollisuus koko maailmassa on kasvussa ja uskonnottomien määrä laskee vuoteen 2050 mennessä. Poliittisissa kysymyksissä yhä useammin ymmärretään olevan jokin uskonto- tai katsomustaustainen näkökulma, joka on otettava huomioon valmistelussa ja päätöksiä tehdessä, jotta uskonnonvapaus toteutuu ja kansalaisten todellisuudesta voidaan olla tietoisia.

AIKUISKASVATUS- JA AIKUISTYÖN MAHDOLLISUUDET USKONTODIALOGIASSA

Aikuistyön kohderyhmä on seurakunnissa laaja ja käsittää usein sekä aikuiskoulutusta, ikääntyvien ihmisten parissa tehtävää työtä että piiri- ja ryhmämuotoista työtä. Aikuisia seurakuntalaisia toimii niin diakoniassa, jumalanpalveluselämässä kuin lähetyksen eri tehtävissä.

Uskontojen kohtaaminen voi seurakunnassa liittyä aikuistyöhön monella tapaa. Koulutuksia ja seminaareja on tilattavissa ja itse järjestettävissä paikallisseurakunnan tarpeisiin laajasti. Usein seurakunnan aikuisilla on itselläänkin olemassa jonkinlaista kosketuspintaa alueella asuvien muiden uskontojen edustajien suuntaan.

Mielekkäitä tapoja järjestää uskontodialogisia tilanteita voivat olla esimerkiksi alueellisten kysymysten äärelle pysähtyvä keskustelu, Scriptural Reasoning- tai Rauhan dialogi –työskentelymallit (Scriptural Reasoning ja Erätauko-säätiö (ks. liitteet)) tai vaikkapa yhteisen tapahtuman järjestäminen. Jos suhteita seurakunnan alueen muiden uskontojen toimijoihin ei vielä ole, voi olla hyvä katsoa uskonnollisten yhteisöjen listasta ja sopia ensin tapaaminen tai kutsua muut toimijat yhdessä seurakuntaan tai johonkin alueen neutraaliin paikkaan kylään. Lähestyminen kannattaa tehdä rohkeasti ja kohteliaasti, vain harva yhteisö kieltäytyy yhteistyöstä, kun tavoite tapaamiselle on verkostoituminen ja yhteisen hyvän löytäminen alueella asuvien hyväksi.

**IHMISTEN KOHTAAMINEN, USKONNOISTA KOHTELIAASTI
KYSYMINEN JA KESKINÄISTEN SUHTEIDEN RAKENTAMINEN
KUNNIOITUKSEN JA LUOTTAMUKSEN HENGESSÄ KERTOO
KESKUSTELUKUMPPANEISTA AINA ENEMMÄN KUIN ENNAKKOON
TEHDYT OLETUKSET TAI LUETTU TEOREETTINEN TIETO.**

Ennen yhteydenottoa perustietoa uskonnoista voi löytää esimerkiksi USKOT-foorumin [Uskontolukutaito-oppaasta](#) ja dialogiin kannattaa ryhtyä vaikka tietoa ei kaikilla olisikaan. Ihmisten kohtaaminen, uskonnoista kohteliaasti kysyminen ja keskinäisten suhteiden rakentaminen kunnioituksen ja luottamuksen hengessä kertoo keskustelukumppaneista aina enemmän kuin ennakkoon tehdyt oletukset tai luettu teoreettinen tieto.

Uskontojen kohtaamisen koulutuksiin voi lähettää myös yksittäisiä aikuisia vapaaehtoisia seurakuntalaisia, jotka voivat tuoda seurakunnalle osaamista ja kykyä lisätä dialogisuutta. Esimerkiksi Muuttuva uskonnollisuus ja uskontojen kohtaaminen-kurssit, Uusia ikkunoita juutalaisuuteen-kurssit ja MOD – moninaisuus-oivallus-dialogikurssit ovat kokonaisuuksia, johon myös seurakunnassa toimintaa järjestävän seurakuntalaisen on hyödyllistä osallistua. Löydät ohesta Scriptural Reasoning –tapaamisen rungon esimerkiksi seurakunnan raamattupiirin järjestämään uskontodialogiseen tilanteeseen.

SCRIPTURAL REASONING -TAPAAMISEN RUNKO

1

Lyhyt sovitun aihepiirin mukaan valitun tekstin esittely. Uskontoperimästään pyhän tekstin tuonut henkilö kertoo lyhyesti sen taustasta ja miksi hän on valinnut juuri sen, mutta ei selitä tekstiä laajasti. Muutama minuutti riittää.

2

Jakaannutaan ryhmiin, joissa keskustellaan 90–120 minuuttia tekstiä kohden. Teksti luetaan ääneen kahdesti, mahdollisesti toisen kerran alkukielellä tai jollain toisella yhteisellä kielellä. Muut saavat esittää tekstin valinneelle tarkentavia kysymyksiä, minkä jälkeen keskustellaan avoimesti ja rehellisesti. Oleellista on pysyä tekstissä.

3

Lopuksi voidaan palata yhteen ja koota keskustelujen antia.

JUMALANPALVELUSELÄMÄ JA USKONTO-DIALOGI

Seurakunnan jumalanpalveluselämä voi pitää sisällään uskontodialogisia elementtejä. Usein eri kirkollisten toimitusten yhteydessä tai monikulttuuristen perheiden kanssa yhdessä toimiessa myös muiden uskontojen ja katsomusten huomioon ottaminen on luonteva osa jumalanpalvelus- ja rukouselämää. Tarkentavia ohjeita eri uskontojen ja katsomusten huomioimisesta löydät piispainkokouksen hyväksymistä asiakirjoista Kohti pyhää ja Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen. Myös Kodin eri katsomukset -esitteessä on hyviä vinkkejä.

Perinteiseen seurakunnan pääjumalanpalvelukseen, yhteiseen rukoushetkeen tai muuhun jumalanpalveluselämän tilanteeseen uskontodialogisia elementtejä liitettäessä ohjaavaksi ajatukseksi kannattaa nostaa vieraanvaraisuus. Myös esimerkiksi seuraavaa pohdintaa voi käyttää tilaisuutta suunnitellessa:

KOHDERYHMÄ:

Millainen on seurakunta, jota varten jumalanpalvelusta tehdään? Keitä siihen kuuluu ja millaisissa rooleissa he toimivat yleensä? Ketkä kohderyhmässä ovat yleensä esillä, äänessä tai vallassa? Tunnistatko hiljaisemmat kohderyhmän osat tai ne, jotka eivät yleensä pääse mukaan jumalanpalveluselämän suunnitteluun? Kenet otat mukaan suunnitteluun? Pyydätkö eri uskontoja edustavat yhteen suunnittelemaan kokonaisuutta, vai kutsutaanko heidät vieraisiksi?

TAVOITE:

Mitä haluat saavuttaa jumalanpalveluksella juuri tämän yhteisön ja kohderyhmän kanssa? Havaitsetko alueellisia tarpeita, ilmiöitä tai vaikuttamisen paikkoja, joissa esimerkiksi yhteisestä rukouksesta voisi olla hyötyä? Miten jatkat jumalanpalveluksen jälkeen yhteistyötä näiden toimijoiden kanssa ja oletko vastavuoroisesti valmis osallistumaan yhteiseen suunnitteluun myös muiden uskonnollisten- ja katsomusyhteisöjen kutsumana?

VIESTINTÄ:

Erilaisuus ja monimuotoisuus herättää pelkoja edelleen. Usein pelot nousevat tietämättömyydestä, uusista toimintamalleista ja ennakoimattomasta

muutoksesta. Viestinnän selkeys ja vahvuus on silloin erityisen tärkeää. Miten viestit, että yhteys muihin uskontoihin ja alueen ihmisiin on teologisesti perusteltua? Miten kiteytät yhteisen rukouksen, tapahtuman tai toiminnon tavoitteet selkeästi? Miten varaudut palautteeseen ja varmistat, että somekeskustelu ja seurakunnan viesti pysyy kunnioittavana?

TOTEUTUS:

Paikan valinta kannattaa tehdä yhdessä muiden kutsuttujen toimijoiden kanssa. Uskontojen pyhiä paikkoja, kuten kirkkoja, voi käyttää, mikäli muiden uskontojen edustajat kokevat ne turvallisiksi ja tietävät oman roolinsa. Tärkeää on, että kaikki mukana olevat voivat selkeästi viestiä oman yhteisönsä suuntaan. Neutraaleja paikkoja järjestää esimerkiksi yhteisiä rukoushetkiä ovat esimerkiksi kaupungin tai kunnan kanssa yhteistyössä sovitut puistot, torit, kirjastot tai kulttuurikeskukset. Aikataulua varten kannattaa jo etukäteen tarkistaa uskontojen juhlapyhät ja perinteet. Esimerkiksi [USKOT-foorumin uskontokalenterista](#) löydät kristittyjen, juutalaisten ja muslimien merkittävät juhlapäivät, jotka tulee ottaa huomioon yhteistä suunniteltaessa.

PALAUTE:

Siitä huolimatta, että jokaisessa lähimmäisessä meidät on kutsuttu näkemään Kristuksen kasvot ja palvelemaan, on yhteiskuntamme polarisaatio aiheuttanut paikoin vahvaakin vastustusta monimuotoiselle yhteistyölle. Jumalanpalveluselämän osaaminen on laskenut keskimääräisen seurakuntalaisen osalta ja samanaikaisesti edelleen on monia, joille jumalanpalveluselämä luo turvaa pysyvyydellään ja muuttumattomuudellaan. Miten tiedotat etukäteen esihenkilöitäsi ja sovit pelisäännöt? Miten seurakunnan viestintä tai viestinnästä vastaava kirkkoherra valmistautuu vastaamaan mahdollisiin kyselyihin? Miten itse varaudut etukäteen pienentämään riskejä ja lisäät turvallista tilaa kaikille osallistujille? Kts. [Safety & Security Guides – SASCE: SAFER AND STRONGER COMMUNITIES IN EUROPE](#) ja kertoo seurakuntasi Turvallisemman tilan periaatteet- asiakirja.

OSA III

ESIMERKKEJÄ SEURAKUNNAN USKONTO- JA KATOMUSDIALOGIN TUEKSI

MITÄ USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGI TARKOITTAA?

Dialogi tarkoittaa kunnioittavaa vuoropuhelua ja pyrkimystä yhteiseloön pelkän rinnakkaiselon sijaan. Uskonto- ja katsomusdialogi voi koskea esimerkiksi ihmisen maailmankatsomuksen roolia eri tilanteissa, uskonnon tai katsomuksen harjoittamista tai sen avulla voidaan tavoitella yhteistä toimintaa.

Dialogi on prosessi, joka auttaa meitä jakamaan tunteita ja kokemuksia, edistämään yhteisymmärrystä ja kehittämään yhteistyötä. Omista itselle merkityksellisistä arvoista tai näkemyksistä ei tarvitse luopua kuunnellakseen ja kunnioittaakseen muita. Vuoropuhelussa on mahdollista löytää toisten kanssa yhteistä arvopohjaa ja yleisinhimillistä perustaa, mikä mahdollistaa yhteistyön esimerkiksi rauhan, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi sekä ympäristön suojelemiseksi.

On hyvä muistaa, että jokaisella yksilöllä on omat syynsä ja tavoitteensa olla mukana vuorovaikutuksessa. Nämä tavoitteet myös jakavat dialogia sen erilaisiin muotoihin. Jollekulle tärkeintä on yhteinen toiminta, toiselle rauhan ja yhdenvertaisuuden edistäminen, kolmas taas tavoittelee moraalisten arvojen yhteyttä.

Vuoropuhelu voidaan jakaa intialaisen teologin ja uskontodialogi-
asiantuntijan Stanley J. Samarthan mukaan seuraavasti:

Arjen vuoropuhelu

Halu elää kaikessa rauhassa naapureidensa kanssa heidän uskonnollisesta tai katsomuksellisesta vakaumuksestaan huolimatta. Tämä voi merkitä arkielämässä tapahtuvia spontaaneja kohtaamisia ja ystävällisiä eleitä ilman tarkasti mietittyjä tavoitteita.

Toiminnan vuoropuhelu

Halu edistää yhteisten arvojen pohjalta jotakin hyväksi katsottua tavoitetta. Keinoina ovat esimerkiksi osallistuminen rauhanomaisiin mielenosoituksiin, työskentely hädänalaisten auttamiseksi tai uusien, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävien yhteiskunnallisten ratkaisujen etsiminen.

Kokemuksen vuoropuhelu

Ruohonjuuritason kokemuksen dialogissa liikutaan ihmisten herkällä henkilökohtaisella alueella, mikä kysyy luottamusta. Turvallisuuden ja luottamuksen herättämiseksi dialogin ensimmäisillä tapaamiskerroilla voidaan lähteä liikkeelle siitä mikä osallistujia yhdistää. Esimerkiksi uskontojen pyhistä kirjoista ja teksteistä voidaan lähteä aluksi etsimään yhteisiä teemoja. Vasta tapaamiskertojen lisääntyessä ja luottamuksen kasvaessa siirrytään kertomaan henkilökohtaisista uskoon liittyvistä asioista. Kun ilmapiiri on hyvä, kestää keskustelukenttä paremmin myös eriäviä mielipiteitä. Yhdistäviä ja erottavia tekijöitä voidaan etsiä kaiken aikaa, kunhan erojen etsiminen tehdään kunnioittavasti.

Asiantuntijoiden vuoropuhelu

Tieteellisesti, katsomuksellisesti tai uskonnollisesti oppineiden välistä vuoropuhelua, jossa keskustelun paikkoja voivat olla vaikkapa konferenssit, symposiumit, seminaarit ja paneelikeskustelut. Keskustelua voidaan käydä esimerkiksi uskontojen dogmaattisista oppisisällöistä, uskontojen ja katsomusten käsitteistä, rituaaleista ja symboleista yhteyksiä ja eroja rakentavassa hengessä tarkastellen.

DIALOGI

- on vapaaehtoista
- hyväksyy sen, että asioista voidaan olla myös eri mieltä
- antaa tilaa
- ei etsi voittajia ja häviäjiä
- on kuuntelua ja kohtaamista

DIALOGITAITOT

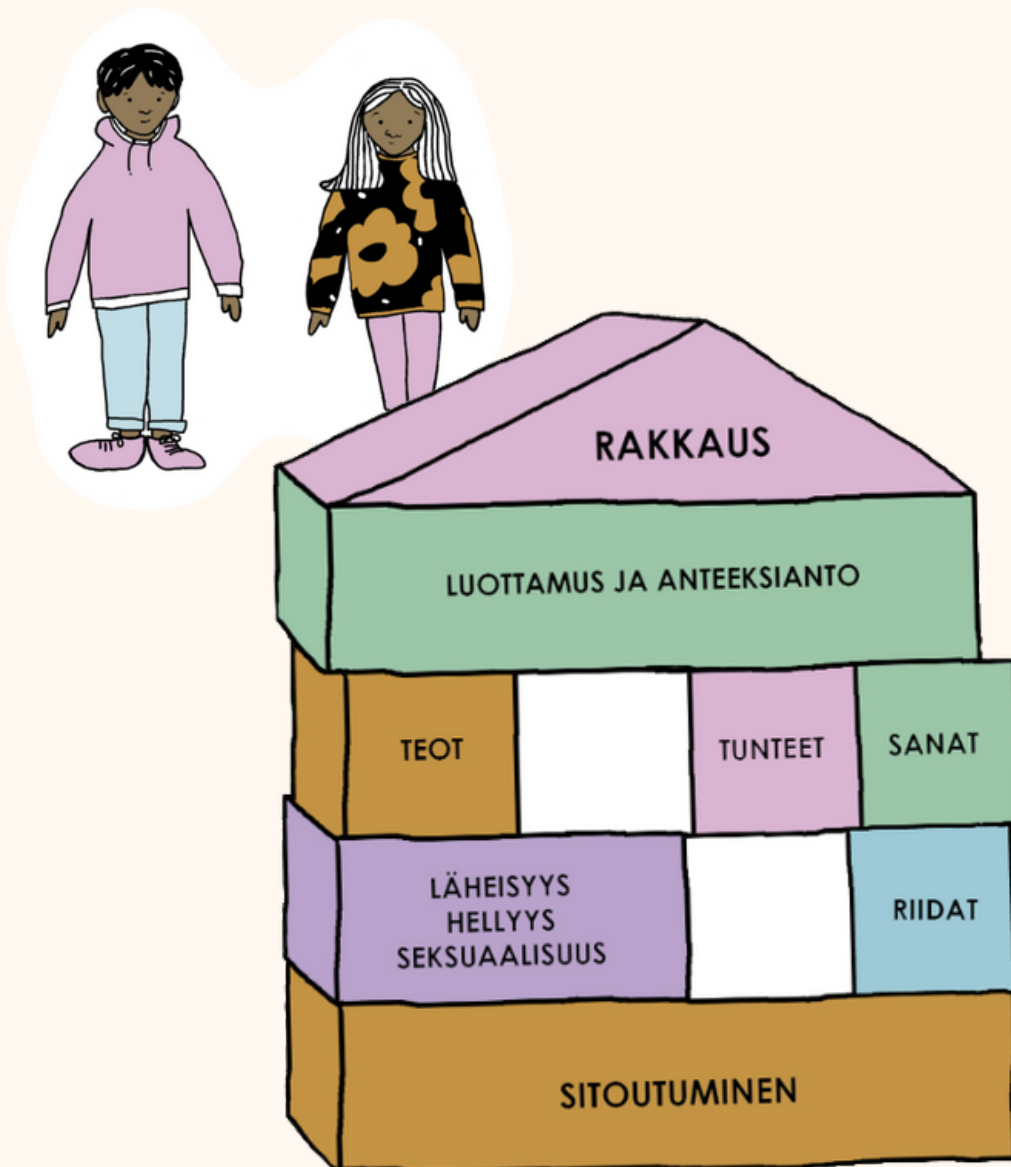
- vahvistavat ihmistä: itseluottamuksemme kasvaa, kun osaamme toimia oikein haastavissa tilanteissa
- antavat rohkeutta: saamme valmiuksia kohdata monenlaisia ihmisiä
- auttavat ehkäisemään riidan kylvämistä tai purkamaan yhdessä riitaa aiheuttavia tilanteita
- vahvistavat vuorovaikutustaitoja: opimme kuuntelemaan, keskustelemaan sekä kohtaamaan muita
- haastavat kehittymään: itseymmärrys lisääntyy kontaktissa muiden kanssa
- auttavat ilmaisemaan omia ajatuksia ja tunteita
- ovat työkalu vaikeiden asioiden käsittelyyn sekä yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämiseen

DIALOGISSA KOHDATAAN MONINAISUUS

Jokaisessa uskonnossa on erilaisia ryhmiä ja suuntauksia, jotka tulkitsevat omaa perinnettään erilaisista lähtökohdista käsin. Uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ohella tarvitsemmekin myös niiden sisäistä dialogia. Kohdatessamme jonkin uskonnon tai katsomuksen edustajan kohtaamme yksilöllisen ihmisen ajatukset ja hänen eletyn todellisuutensa, emme tiivistettyä opaskirjaa siitä mitä kyseinen katsomus merkitsee yleisellä tasolla. Uskonto- ja katsomusdialogin yksi tärkeimmistä tavoitteista on tämän inhimillisen moniäänisyyden tiedostaminen ja sen kautta omien ennakkoluulojen purkaminen.

Ohjeita kohtaamiseen löytyy turvallisemman keskustelun ohjeista sekä Tee tilaa dialogille -vinkeistä, jotka löydät tämän oppaan liitteistä.

Silloin kun perheessä vanhemmat edustavat eri katsomuksia, myös perheen sisäinen dialogi voi tarvita tukea. Tutkija Saija Benjaminin mukaan kahden erilaisen katsomustaustaisen aikuisen perustaessa perheen, tiukat uskontoa ympäröivät raja-aidat on aukaistava ja perheen on rakennettava ympärilleen omat arvonsa, perinteensä ja norminsa. Perheen yhteiseen – vaikkakin moninaiseen – tapa- ja traditiokulttuuriin kasvaminen lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja koko perheen hyvinvointia. Kodin eri katsomukset-esitteestä löydät lisää vinkkejä. Opas on julkaistu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi ja löytyy [Dialogikasvatuksen portaalista](#).

RAUHAN DIALOGIT – MALLI SEURAKUNNILLE

Vuoden 2023 yhteisymmärrysviikon teema “Edistänpö rauhaa?” syntyi koronapandemian hoidon ja Ukrainasta saapuneiden rauhattomien uutisten keskellä. Samalla syntyi Rauhan dialogit –konsepti, jonka avulla halutaan nostaa esiin niitä jakamisen ja osaamisen malleja, joita haastava maailmantilanne on synnyttänyt arjessamme. Rauhan dialogien avulla keskustellaan myös erilaisten katsomusten roolista rauhanrakentajina - yksin ja yhdessä. Löydät tarkemmat ohjeet dialogiin valmistautumiseen [Erätauko-säätiön sivuilta](#). Tästä oppaasta löydät lyhytohjeen sekä valmiit käsikirjoitukset dialogia varten (liitteenä). Käsikirjoituksia on kaksi. Toinen antaa mahdollisuuden vapaampaan keskustelun aihepiirin valintaan ja toinen sisältää valmiiksi määriteltäviä kysymyksiä. Lisäksi käsikirjoitukset sisältävät linkin [äänitiedostoon](#), jota voit käyttää dialogin alustuksena.

LYHYTOHJE:

MIKSI JÄRJESTÄN DIALOGIN?

Dialogia ohjaa halu ymmärtää toisen näkemyksiä, luoda uusia merkityksiä käsitellyille asioille sekä olla empaattisessa vuorovaikutuksessa. Voit järjestää dialogin esimerkiksi osana yhteisymmärrysviikon toimintaa, rippikoulussa, alueellista yhteistyötä tehdessäsi, oppilaitostyössä tai yhdessä kunnan toimijoiden kanssa (kasvatus, monikulttuurisuustyö, kansainvälisen työn toimijat).

MILLOIN JÄRJESTÄN DIALOGIN?

Voi järjestää dialogin joko yhteisymmärrysviikolla eli helmikuun ensimmäisellä viikolla tai ihan milloin vain. Huomioi aikataulutuksessa eri yhteisöjen juhlapyhät!

KEITÄ KUTSUN MUKAAN?

Koska dialogissa halutaan laajentaa omaa näkemystä ja aidosti kuulla toisia, Ilon ja rauhan dialogi sopii konseptina hyvin katsomusyhteistyön edistämiseksi. Löytyisikö osallistujia oman seurakunnan lisäksi eri katsomusyhteisöjen, kansalaisjärjestöjen tai kunnan toimijoiden kautta (esim. kulttuuri tai kasvatus)? Pohdi ennen kutsun lähettämistä mikä kellonaika sopisi kohderyhmällesi parhaiten ja ilmoita kesto (suositus 1,5-2h). Muista, että monet pienten katsomusyhteisöiden edustajat toimivat vapaaehtois pohjalta eli kaikki eivät pääse paikalle virka-aikaan.

MILLAISEN TILAN TARVITSEN?

Yleensä dialogiin ehdotetaan osallistuvaksi noin 4-12 henkilöä. Näin mahdollistuu se, että kaikkia kuullaan aidosti. Jos osallistujia on enemmän, voit järjestää rinnakkaisia ryhmiä. Et siis tarvitse kovinkaan isoa tilaa, mutta sen olisi hyvä olla rauhallinen. Järjestä tuolit ringiin. Sopiiko tilaksi kirkko vai vaatiiko dialogi jonkin ei-uskonnollisen tilan, jotta kaikki tuntevat tulevansa yhdenvertaisina tilaan? Voisiko vaikkapa kirjasto, oppilaitos tai kunnantalo tarjota tilan? Jos pandemia vaatii, verkossa voi tavata aivan mainiosti, mutta silloin osallistujia suositellaan olevan maksimissaan kymmenen.

MITÄ DIALOGIN OHJAAJA TEKEE JA KUKA VOI OLLA OHJAAJA?

Voitte itse päättää, kuka toimii dialogin ohjaajana. Ohjaajalla on tukena valmis dialogin runko. Voit tutustua tarkemmin ohjaajan ohjeisiin Erätauko-säätiön verkkosivujen ”Työkaluja” osiossa, josta löydät paljon neuvoja ja vinkkejä. Vinkkejä löytyy myös hankaliin tilanteisiin!

MILLAISISTA ASIOISTA KESKUSTELLAAN?

Olemme luoneet tueksesi Ilon ja rauhan dialogit –malliesimerkin. Voit käydä dialogin sen avulla tai muokata sitä vapaasti oman tarpeesi mukaan. Malli löytyy tämän oppaan liitteistä sekä Dialogikasvatuksen materiaalipankista.

MITÄ TEEN LOPUKSI?

Ehkäpä dialogiin osallistuneille syntyi luottamuksellinen ilmapiiri ja saitte jakaa tasavertaisesti kokemuksia, osaamista ja uusia kysymyksiä? Oliko dialogi luonteeltaan sellainen, että kirjurin kirjaamat asiat voi koota yhteen ja jakaa osallistujille tai yhteisöllesi? Muista kuitenkin, että dialogissa ei tavoitella yhteistä lopputulosta. Dialoginen käyminen on saavutus itsessään! Kiitä osallistujia ja pohdi kuinka jatkatte dialogin polulla. Tapaattekko uudelleen? Muodostuuko teistä vaikkapa alueenne monikatsomuksellinen yhteistyön ryhmä?

Katsomusdialogia voi syntyä myös verkossa!

Katsomuskaveri-palvelun avulla voi löytää uusia ystäviä, joiden kanssa pohtia elämän suuria ja pieniä kysymyksiä. Katsomuskaveri on kaveri, joka haluaa jutella siitä, millaisia valintoja ja tilanteita elämässä voi tulla vastaan ja kuinka niihin voisi etsiä ratkaisua omaan katsomukseen ja arvoihin tukeutuen. Katsomuskaveri voi edustaa käyttäjän omaa katsomusta tai jotain hänelle aikaisemmin tuntematonta katsomusta. Katsomus voi olla uskonnollinen tai vaikkapa arvoihin pohjaava. Etsi katsomuskaveri -toiminto on luotu Kaverisovellukseen. Kaverisovellus on maksuton digitaalinen verkkosovellus, joka toimii kaikilla älylaitteilla. Löydät sen älylaitteesi sovelluskaupasta tai verkkopalveluna osoitteesta app.kaverisovellus.fi. Sovellus on tarkoitettu täysi-ikäisille ja verkkopalvelun turvalliseen kirjautumiseen hyödynnetään vahvaa tunnistautumista.

CASE: VANHUUS, HAURAUUS, KUOLEMA JA KATSOMUS – YHTEISYMMÄRRYSVIIKON DIALOGI TAMPEREEN KAMPUSKAPPELILLA

- *Miksi uskonnon tai katsomuksen pitäisi saada näkyä vanhuudessa? Kenen katsomus saa näkyä?*
- *Kuinka puhua katsomuksesta ja sen näkymisestä niissä elämän vaiheissa, kun ihminen on riippuvainen toisten avusta? Kenellä on lupa puhua katsomuksesta?*
- *Miten uskonto tai katsomus saa näkyä vanhusten tuetun palveluasumisen paikoissa / laitoksissa?*
- *Millaista ymmärrystä ja osaamista tarvitsemme? Millaiselle yhteiselle keskustelulle on tarvetta?*

Näillä kysymyksillä kutsuttiin koolle uskontoa, katsomusta ja kuolemaa kosketteleva Erätauko-dialogi YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikolla otsikolla Vanhuus, hauraus, kuolema ja katsomus. Koollekutsujina olivat Tampereen seurakunnat sekä Erätauko-säätiö.

Dialogirinkiin istui helmikuussa 3.2.2020 parisenkymmentä osallistujaa. Keskustelijoita oli eri katsomuksista ja monenlaisista ammattiryhmistä. Osalle kuolema oli osa omaa arkipäivää, joko sairauden tai työn kautta, osalle vasta kaukainen tulevaisuuden ajatus.

Paikalle tulijat oli kutsuttu mukaan keskustelemaan aiheesta luottamuksellisesti ja turvallisesti yhteisin säännöin, dialogiammattilaisten ohjauksessa. Keskustelua fasilitoi Erätauko-säätiön toimitusjohtaja Laura Arikka. Tavoitteena oli erilaisten ajatusten ja näkökulmien kuuleminen ja yhteisen ymmärryksen lisääminen.

Keskustelu oli osallistujille herkistävä, koskettava, syvälle menevä ja katsomusten rajat ylittävä kokemus. Kuolemasta puhuminen on harvinaista, mutta siihen uskaltautuminen kampuskappelin dialogitilaisuudessa osoitti, että katsomuksesta riippumatta jaamme monia kuolemaan liittyviä pelkoja ja toiveita.

Keskustelijoiden oivalluksia dialogista kirjasi ylös Sami Kallioinen. Muistiinpanojen avulla keskustelun anti jäi osallistujille talteen ja hyödynnettäväksi omassa toiminnassa. Muistiinpanot kirjattiin ylös keskustelijoiden yksityisyyttä ja luottamuksellisuutta kunnioittaen:

"ON HYVIN TÄRKEÄÄ JA HEDELMÄLLISTÄ POHTIA ASIOITA HENKILÖIDEN KANSSA, JOILLA ON ERILAISIA NÄKEMYKSIÄ."

"KUNPA ME IHMISET PYRKISIMME OIKEASTI YMMÄRTÄMÄÄN TOISIAMME PAREMMIN. JA HYVÄKSYMÄÄN TOISIAMME PAREMMIN. "

"IHMINEN ON HENKINEN OLENTO JA RIIPPUVAINEN TOISISTA KAIKISSA ELÄMÄN VAIHEISSA."

"YHTENÄ PÄIVÄNÄ KUOLEMME MUTTA KAIKKINA MUINA PÄIVINÄ ELÄMME."

USKONTODIALOGISSA KOHDATAAN LÄHIMMÄINEN

SKY:ssä koemme uskontodialogitoiminnan tärkeäksi ja olemme tehneet uskontodialogia nuorten ja opiskelijoiden keskuudessa yli kymmenen vuotta. Olemme olleet muun muassa mukana perustamassa Maailma kylässä-festivaalien uskontojen kylää. Sen lisäksi meillä on ollut uskontojen kahviloita, joissa on keskusteltu eri uskontojen nuorten kesken erilaisista isommista ja pienemmistä aiheista.

Vuonna 2018 uskontodialogityömme sai lisäboostia kun saimme hankeavustuksen STEA:lta nuorten aikuisten uskontodialogityön kehittämiseksi. Hankkeessa järjestimme uskontojen kahviloita, joissa keskusteltiin muiden uskontojen edustajien kanssa uskontojen juhlista, uskonnon näkymisestä omassa arjessa sekä rauhan teemoista.

Dialogi on yksi kansainvälisen kattojärjestömme WSCF:n (World Student Christian Federation) toiminnan painopisteistä ja yksi meidän arvoistamme. Toimintamme keskiössä on dialogisuus ja ajatus siitä, että jokainen ihminen tulee kohdata arvostavasti ja kunnioittavasti riippumatta taustastaan, näinhän jo Jeesuskin teki. Kohtaamisen lähtökohtana on ihmisten ja ajattelutapojen erilaisuus.

Eksistentiaaliset kysymykset yhdistävänä tekijänä

Olemme järjestäneet muutaman viime vuoden aikana erityisesti nuorille aikuisille suunnattuja yhteisymmärrysviikon tapahtumia yhteistyössä evankelisluterilaisen kirkon, mormonikirkon ja muiden uskontojen edustajien kanssa. Osallistujia tapahtumiin löysimme verkostoistamme sekä mainostamalla sosiaalisessa mediassa. Tapahtumat ovat olleet hyvin suosittuja, korona-aikanakin etätapaamisessa oli kuutisenkymmentä osallistujaa. Tapaamisissa on ollut kantavana ajatuksena oppia puolin ja toisin toistemme katsomuksista. Ymmärryksen kautta ennakoluulot lientyvät ja hyvinvointi lisääntyy. Turvallisen tilan toimintatavan mukaisesti jokainen osallistuja on omalla toiminnallaan rakentanut kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä sekä keskustelua. Erilaisia mielipiteitä kunnioitetaan.

Tapaamisten pienryhmissä on keskusteltu muun muassa mitä tapahtuu kuoleman jälkeen, kuinka uskonto näkyy arjessa ja ylipäänsä millainen on osallistujan uskonto.

STEREOTYPIAT LIEVENTYVÄT, KUN USKONNON TAKAA LÖYTYY IHMINEN, JONKA OMA KATSOMUS ON YHTÄ MONISÄVYINEN KUIN MEISTÄ JOKAISEN OMA.

Stereotypiat lieventyvät, kun uskonnon takaa löytyy ihminen, jonka oma katsomus on yhtä monisävyinen kuin meistä jokaisen oma. On ollut hyvä huomata, että eri uskontojen edustajilla on samanlaisia ajatuksia monesta asiasta. Rauhaan pyrkiminen on yksi tällainen asia.

Fiilikset ja palaute ovat olleet tapahtuman jälkeen hyviä. Nuoria, katsomuksesta ja uskonnosta riippumatta, ovat kiinnostaneet eksistentiaaliset kysymykset ja niistä keskustelu muiden kanssa. On ollut mielenkiintoista kuulla, miten toinen näkee asian omasta uskonnostaan käsin.

Kristinuskon todeksi elämistä kohtaamisten kautta

Seurakuntien kannattaisi tulla mukaan yhteisymmärrysviikon viettoon, koska keskustelemalla toisten kanssa suurista kysymyksistä, löytää myös omasta katsomuksestaan uusia vivahteita ja syvyyttä ihan uudella tavalla. Muiden kohtaaminen lähimmäisenä on myös evankeliumin ytimessä. Jotta yhteiselomme yhteiskunnassa on sopuisaa, on tärkeää ymmärtää toisen ajattelua ja sitä näkökulmaa, josta hän maailmaa tarkkailee.

Oppimiskokemuksena yhteisymmärrysviikko on myös mielenkiintoinen. Elämme moniuskontoisessa yhteiskunnassa, jossa väistämättä kohtaa eri uskontojen edustajia, siksi on silmiä avartavaa oppia muiden katsomuksista.

HAASTATTELUSSA YHTEISYMMÄRRYKSEN NIMEEN VANNOVA VANTAAN SEURAKUNTAYHTYMÄN KANSAINVÄLISEN TYÖN SIHTEERI MINNA SAARNIVAARA

Kuinka kiinnostuit yhteisymmärrysviikosta?

Ennen Vantaan seurakuntiin tuloa työni suuntautui Lähi-itään, missä pääsääntöisesti eri uskonnot elävät ihmisten normaalissa arjessa rauhanomaisesti rinnakkain ja missä toisaalta pahimmillaan uskonnot sekoitetaan poliittisten valtapyrkimysten pelinappuloiksi. Vantaa on Suomen monikulttuurisin kaupunki ja kun aloitin työt Vantaan seurakunnissa, koin luontevana aloittaa keskustelun eri katsomusyhteisöjen kanssa. Yhteisymmärrysviikko oli hyvä kohta vuodessa tehdä jotain merkityksellistä eri yhteisöjen kanssa.

Millaisia yhteisymmärrysviikon tapahtumia olet itse ollut järjestämässä?

Järjestämme tietyllä vuosittain vaihtuvalla alueella Vantaalla päiväkotien henkilökunnan ja katsomusyhteisöjen edustajien dialogin katsomuskasvatuksesta ja lasten identiteetin kehittämisestä. Alue on keskittynyt aina yhdelle alueelle Vantaan seitsemästä seurakunnasta. Yhtenä vuonna organisoimme myös yhteisymmärrysviikon avajaiset, johon kutsuimme erityisesti Vantaalla toimivia katsomusyhteisöjä ja kaupungin johtoa. Tällöin ajatuksemme oli tuoda näkyviin kaupungin virkamiehille katsomusten yhteisymmärryksen ja yhteistyön merkitystä yhteiskunnallisen rauhan ja vakauden vahvistajana.

Kuinka Vantaan seurakunnissa on vietetty yhteisymmärrysviikkoa?

Vantaalla on jo pidempi historia paikallisesti järjestetyistä rauhankävelyistä, jotka paikallinen seurakunta on järjestänyt yhdessä alueen muslimien rukoushuoneen kanssa. Tämän lisäksi viikolla on järjestetty myös erilaisia koulutuksia kaupungin päiväkotien ja esikoulujen työntekijöille.

Kuinka löysitte eri yhteisöjen kumppaneita ja osallistujia toimintaan?

Etsintä eri katsomusyhteisöistä on aina lähtenyt paikallisesti liikkeelle. Paikallisseurakunnalla on saattanut olla jo joitain kontakteja itsellään ja Vantaan seurakuntien päiväkotiyhteistyön kautta olemme saaneet tietää millaisia katsomustaustoja alueen lapsilla on ollut. Yhteisöjen löytämisessä ovat auttaneet myös Vantaan kaupungin monikulttuurisuustyön työntekijät, eri vantaalaiset monikulttuuriset järjestöt ja Fokus ry:n katsomusyhteisöjen edustajat. Sitteen vain rohkeasti otimme yhteyttä yhteisöihin, jotka luottamuksen synnyttyä tuovat mukanaan toimintaan oman yhteisönsä jäseniä.

Miksi muiden seurakuntien kannattaisi tulla mukaan viikon viettoon?

Katsomusyhteisöt ovat vahvasti osa yhteiskuntaa ja paikallista yhteisöä. Seurakunnilla ja muilla katsomusyhteisöillä on mahdollisuus vaikuttaa ihmisten yhteiseloön, ennakkoluuloihin ja viime kädessä yhteisörauhaan. Viikko tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden tehdä yhdessä eri katsomusyhteisöjen kanssa jotain kaikille mielekäästä. Toiminnan ei tarvitse olla suurta, yhteiskahvitkin tai tutustumisvierailu toisen tiloihin on iso asia kun aito kunnioittava keskusteluyhteys syntyy. Tästä voi syntyä uudenlaista ajattelua ja jopa uusia ystävyksiä. Jatkossa pienissäkin asioissa on helpompi ottaa yhteyttä ja pohtia haasteita tai iloja yhteisvoimin. Tämä toiminta on erittäin merkittävää yhteisörauhan rakentumisessa.

HAASTATTELUSSA LINDA OKORO BAHÁ'Í-YHTEISÖSTÄ

Olet ollut mukana järjestämässä katsomusten välistä toimintaa Oulun yliopistolla. Millaista toimintaa järjestitte ja kenen kanssa?

Minulla oli yliopistoaikoina kaveriporukka, jonka kanssa vietimme lähes kaikki yliopistolounaat syvällisiä jutellen. Usein ne venähtivät monituntisiksi keskusteluiksi, joihin tuli mukaan kavereiden kavereita ja ringi kasvoi. Porukka oli monikulttuurinen ja meitä oli todella monesta katsomuksellisesta taustasta. Välillä tuli puheeksi ajatus siitä, että yliopistolle olisi hienoa saada "hiljainen huone" jossa voisi käydä rukoilemassa, mietiskelemässä tai rauhoittamassa mielensä. Päätimme ryhtyä tuumasta toimeen ja kävimme juttelemassa asiasta yliopistopastori Ari Savuojan kanssa. Hän teki yhteistyötä ylioppilaskunnan kanssa ja sai järjestettyä tilat hiljaiselle huoneelle. Pohdimme yhdessä, mitä siellä tulisi olla. Pallottelimme myös ajatusta katsomusten välisestä toiminnasta. Asiat lähtivät toteutumaan, kun ryhmä opiskelijoita ja yliopistopastori ryhtyivät yhdessä hommiin. Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikolla 2018 päätimme järjestää hiljaiseen huoneeseen moniuskontoisen tilaisuuden, jonne jokainen sai tuoda lainauksia oman uskontonsa pyhistä kirjoituksista rauhaan ja yhteisymmärrykseen liittyen. Sen jälkeen, marraskuusta 2018 alkaen, aloimme puuhata kerran kuukaudessa järjestettävää uskontodialogiryhmää, joka toimii Oulun yliopistolla edelleen ja on laajentunut myös Oamkin kanssa toteutettavaksi toiminnaksi.

Miksi koit tärkeäksi lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa?

Omaan katsomukseeni, Bahá'u'lláhin opetuksiin, kuuluu käsitys siitä, että kaikki suuret uskonnot ovat peräisin samasta Lähteestä ja niitä motivoi sama päämäärä - ihmiskunnan rauha ja hyvinvointi. Siksi näen elämäni päämääränä kaiken sellaisen edistämisen, joka tuo ihmisiä lähemmäs toisiaan. Nykyyhminen näkee helposti enimmäkseen uskontojen varjopuolia - sitä, kuinka ihmisten sydämiä koskettavia asioita voidaan väärinkäyttää vallan välineinä ja äärimmäinen ajattelu saa ihmiset etääntymään toisistaan ja jopa ryhtymään väkivallan tekoihin. Uskonnoissa ja henkisessä ajattelussa ja toiminnassa piilee kuitenkin myös valtava potentiaali rakentaa parempaa maailmaa. Tämä potentiaali voi vapautua vain jos katsomuksemme saavat meidät lähestymään toisiamme. Siksi pidän uskontojen välistä dialogia rauhantyönä.

Olet Bahá'í eli edustat Suomessa vähemmistöuskontoa. Millaisia seikkoja toivoisit, että seurakuntien työntekijät huomioisivat yhteistyössä vähemmistöyhteisöjen kanssa?

Ensinnäkin on hienoa, kun valtauskonnon edustaja on ylipäättään kiinnostunut uskontodialogista. Vähemmistöuskonnoille dialogi on eräällä tapaa elinehto, kun taas valtauskonnolle se on vaihtoehto. Olen todella kiitollinen, että yliopistopastori Ari Savuoja oli niin avoin meidän ehdotuksille, ja hän oli itse asiassa itsekkin halunnut aloittaa uskontodialogia yliopistolla. Se sai monet meistä opiskelijoista kokemaan, että tulimme kuulluksi ja nähdyksi, ja että meidän vakaumustemme ja sitä kautta ihmisarvomme kunnioittaminen on tärkeää yliopistolle ja seurakunnalle. Toinen vinkki, jonka voin antaa perustuen kokemukseeni Arin kanssa, on hyvin avoin suhtautuminen toimintaan. Loimme yhdessä ilmapiirin, jossa me kaikki olimme aidosti osallisia dialogin luomisessa. Aloitimme järjestämällä suunnittelutapaamisen, jossa jokainen oli tasa-arvoisessa asemassa. Kehitimme silloin toimintaperiaatteet, jotka edelleen löytyvät Interfaith Dialogue at Linnanmaa Campus Oulun Facebook-sivuilta. Sovimme yhdessä tulevien tapaamisten aiheet ja päätimme, ketkä ryhmän jäsenistä pitäisivät alustuksen, jonka pohjalta kustakin aiheesta keskusteltaisiin. Tällainen avoimuus, jossa kukaan ei pyri määräämään mihin suuntaan dialogi etenee, vaan kaikki kokevat olevansa oppimassa yhdessä siitä, miten uskontojen välistä vuoropuhelua voi edistää, on mielestäni edellytys sille, että dialogi pysyy tuoreena.

Millaista on kokemuksesi mukaan onnistunut katsomusdialogi? Mitä se huomioi?

Ensin tarvitaan hyvän dialogin peruspalikat. Pyrkimyksenä tulee olla toistensa ymmärtäminen ja luottamuksen kasvaminen, ei vakuuttaminen tai väittely. Tällainen keskustelu auttaa poistamaan yhteisymmärryksen esteitä ja jännitteitä, kuten ennakkoluuloja, stereotypioita, tuomitsemista ja epäluottamusta. Keskustelussa ei väkisin pyritä muodostamaan yhteistä uskomusta, mutta voidaan silti tunnistaa yhteisiä arvoja. Kysymyksiä esitetään ymmärtääksemme toisiamme paremmin, ei asettaaksemme toisillemme ansoja. Täytyy olla aitoa, tervettä uteliaisuutta.

Kun peruspalikat ovat kunnossa ja dialogia käyvä ryhmä on oppinut arvostamaan ja luottamaan toisiinsa, uskon että aivan parhaimmillaan katsomusdialogi voi edetä sanoista tekoihin. Kun katsomusten edustajien välillä syntyy todellisia ystävyyksiä ja kun tunnistetaan niitä arvoja, joista ollaan yhtä mieltä, voidaan näiden arvojen mukaisesti toimia yhteistyössä yhteiskuntaa parantavina järjestöinä. Silloin dialogin vaikutukset voivat myös heijastua sitä käyvien yksilöiden ydinryhmän ulkopuolelle, ja näkyä kokonaisten katsomuksellisten yhteisöjen avarakatseisena suhtautumisena toisiinsa.

YLIOPISTOPASTORI ARI SAVUOJAN KOMMENTTI:

Kiitos Lindalle yhteistyöstä, joka on ollut myös minun kokemuksen mukaan hedelmällistä ja minun yliopistolla tekevää työtäni rakentavaa! Nykyisessä kansainvälisessä tilanteessa yliopistot ja ammattikorkeakoulut haluavat yhä innokkaammin kansainvälistyä, mikä tuo tullessaan niihin yhä isommat vaihto- ja tutkinto-opiskelijamäärät muista maista. Tästä on seurauksena myös korkeakoulujen opiskelija- ja opettaja-aineksen moniuskontoistuminen. Erityisesti me Pohjoismaissa olemme pitkään pitäneet uskontoa lähes pelkästään henkilökohtaisena asiana, mutta nyt tässä uudessa, muuttuneessa tilanteessa joudumme aivan jokainen pohtimaan yhä syvemmin omaa suhdettamme oman kulttuurimme uskontoihin, ja uskonnon merkitykseen ihmisten elämässä laajemminkin. Siksi on edelleen tarvetta lisätä kaikkien tietomäärää uskonnoista, sekä harjaannuttaa käytännön taitoja kohdata eri kulttuureista ja uskonnoista tulevia ihmisiä. Siksi uskontodialogiryhmien olemassaolo ja toimiminen korkeakouluissa tukee merkittävästi niin korkeakoulujen kuin laajemminkin koko yhteiskunnan vakautta, turvallisuutta ja hyvinvointia.

OSA IV

DIALOGIKASVATUS SEURAKUNNASSA

SEURAKUNNAN LAPSI- JA NUORISOTYÖ ON DIALOGIA MONINAISTEN PERHEIDEN KANSSA

Suomalainen yhteiskunta on moninaistunut ja olemme rikastuneet monien eri katsomusten kautta. Tilanne on kuitenkin vielä suhteellisen uusi ja etsimme koko ajana parempia keinoja toimia niin, että kaikki lapset ja nuoret saisivat hyvät eväät elämään ja että jokainen tuntisi itsensä osalliseksi ja kokisi kulttuuriperintönsä arvostetuksi ja näkyväksi. Kasvattajien avoin ja myönteinen suhtautuminen perheiden moninaisuuteen antaa hyvän perustan lasten identiteettien rakentumiselle, oppimiselle sekä toimivalle ja luottamukselliselle yhteistyölle vanhempien kanssa.

Yhteistyö vaatii kuulluksi tulemistä, keskustelun ja kysymisen rohkeutta, merkityspuheen vahvistumista ja oppivan yhteisön rakentumista.

Yhteiskunnan moniarvoistuminen on korostanut uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän kasvatuksen vaativuutta, ja tässä tilanteessa seurakunnat ovat ammattitaidollaan voineet esimerkiksi vahvistaa kunnan järjestämää varhaiskasvatusta ja siinä toteutuvaa katsomuskasvatusta. Tämä yhteistyö on mahdollisuus kulttuuri- ja katsomusdialogille.

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 -asiakirjassa seurakunnat mainitaan yhtenä keskeisenä yhteistyökumppanina. Vaikka vasuperusteet eivät sellaisenaan velvoita seurakunnan omaa toimintaa, yhteistyötä kunnan kanssa tulee tehdä niiden mukaisesti. Kirkon nelivuotiskertomuksen (Uskonto arjessa ja juhlassa) mukaan 85 prosenttia seurakunnista tarjoaa tiloja oppimisympäristöiksi ja vierailukohteiksi. Kirkot, kellotapulit, hautausmaat, puistot ja muu kristillinen kulttuuriperintö innostavat lapsia esittämään elämänkysymyksiä ja tarjoavat heille mahdollisuuden tutkia ikaikaisuutta.

Seurakunnan ja kunnan varhaiskasvatuksen yhteistyön lähtökohtana ovat hyvät henkilösuhteet, rakentuva luottamus ja säännöllisesti järjestettävät yhteistyöneuvottelut. Opetuksen kentän ja Kirkkohallituksen yhteistyön pohjalta on laadittu esite Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina (neljän korin malli) antaa hyvät pelisäännöt yhteistyön rakentamiselle. Yhteistyö on monin paikoin tehty sopimuspohjaiseksi, joilloin se ei ole riippuvainen henkilöstössä tapahtumista muutoksista. Selkeät ja yhteiset toimintaperiaatteet vapauttavat toimimaan ja kehittämään yhteistyötä kaikkia kunnioittavalla tavalla.

Sopimus tekee yhteistyön näkyväksi ja ennakoitavaksi, se sitouttaa ja lisää molemminpuolista luottamusta. Sopimuksessa otetaan huomioon voimassa olevat säädökset ja ohjeistukset. Paikalliseen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan yhteistyön muodot ja periaatteet. Tämän lisäksi tehdään myös toimikausikohtaisia ja yksikkökohtaisia suunnitelmia. Yhteinen työ merkitsee vuorovaikutusta, yhteistä suunnittelua ja sopimista. Yhteistä työtä valmistellaan ilmiölähtöisesti verkostoissa. Silloin tarpeet ja resurssit kohtaavat ja yhteinen työ rakentuu tavoitteelliseksi.

Yhteisymmärrysviikko kannustaa vahvistamaan paikallista toimintaa, esimerkiksi kirkon ja koulun kasvatuskumppanuutta tukevaa yhteistoimintaa. Viikon tavoitteena on vahvistaa opetus- ja kasvatustyön ammattilaisten katsomusdialogiosaamista kuin myös seurakuntien työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten osaamista lisäämällä tietoa, taitoa ja valmiuksia uskontojen, katsomuksien ja kulttuurien kohtaamiseen sekä vuoropuheluun niin koulutoimessa kuin seurakuntien uskonnollisesti monimuotoisemmiksi muuttuneissa toimintaympäristöissä.

Yhteisymmärrysviikon sanomalla on vahva dialogitaitoihin perustuva pedagoginen merkitys. Vuosina 2021-2022 toteutettiin ensimmäistä kertaa Virsi- ja Raamattuvisojen seuraajaksi kehitetty Yhteisymmärrysviikon kampanja "Dialogitaitajat" varhaiskasvatukseen, kouluille ja oppilaitoksille. Vuosittain järjestettävä Dialogitaitajat -kampanja auttaa kasvattajia tukemaan lasten ja nuorten dialogitaitoja sekä kulttuurista ja katsomuksellista osaamista. Kampanjassa tuotetaan vuosittain materiaalia ja koulutuksia.

Tule mukaan Dialogitaitajiin: www.dialogitaitajat.fi

Dialogitaitajat -kampanja on koko kasvatusta koskettava kampanja, joka

- edistää katsomusten myönteistä näkymistä kasvatuksessa
- korostaa kulttuurista ja katsomuksellista osaamista sekä rakentaa valmiuksia ehkäistä polarisaatiota tukemalla dialogitaitojen oppimista
- tarjoaa välineitä erilaisten oppimisen ja ilmaisun tapojen ohjaamiseen

CASE: EESTINMÄEN PÄIVÄKOTI, PORVOO

Eestinmäen päiväkodissa vietettiin yhteisymmärrysviikkoa 1.-5.2.2021 yhteistyössä Porvoon suomalaisen seurakunnan kanssa.

Aloitimme viikon valmistelut jo alkuvuodesta keräten materiaalia ja tietoa ryhmiin. Koronan takia jokainen talomme seitsemästä ryhmästä toteutti viikkoa omassa ryhmässään.

Ryhmät huomioivat juuri oman ryhmänsä tarpeet (ikätaaso, kulttuuritaustat...).

Viikko innosti kaikkia ideoimaan ja toteuttamaan aihetta monipuolisesti. Tutustuimme eri kulttuureihin ja katsomuksiin kuvien, esineiden, taiteen, musiikin, satujen ja draaman keinoin.

Järjestimme lähimetsässä luontopolun, jossa kuulumme kertomuksen maailman synnystä, ihastelimme luonnon kauneutta, tutustuimme kuvin erilaisiin asuinpaikkoihin (niin ihmisten kuin eläintenkin) ja lopuiksi näimme kahdesta kansansadusta yhdistetyn näytelmän.

Viikko huipentui ryhmissä juhliin ja saimmepa suomalaista kulttuuriakin nähtäväksi: Runebergin pariskunta vieraili ryhmissä ja sai nauttia lasten esityksistä.

Jatkamme viikkoa jossain määrin ryhmästä riippuen koko kevään. Keräämme perheiltä reseptejä eri kulttuurien herkuista ja leivomme niitä lasten kanssa. Käymme virtuaaliretkillä eri kirkko-rakennuksissa. Laulemme tutuiksi tulleita lauluja eri kielillä.

Viikkoa suunnitellessa ja toteuttaessa sain huomata, että into ja kiinnostus katsomuskasvatukseen toteuttamiseen lasten kanssa lisääntyi kollegoissani. Lapset nauttivat ja heräsivät keskusteluihin mukaan. Tästä on hyvä jatkaa.

Merja Passoja, varhaiskasvatuksen opettaja
Eestinmäen päiväkoti, Porvoo

CASE: VANTAAN SEURAKUNTIEN KANSAINVÄLISEN TYÖN SIHTEERI MINNA SAARNIVAARA JA KASVATUSASIAIN- SIHTEERI IRIS SOTAMAA

Lapset ovat peili paikallisyhteisöihimme entistä monikielisemmässä ja – kulttuurisemmassa Suomessa. Maailma ei ole katsomusneutraali, vaan täynnä katsomuksiin ja uskontoihin liittyviä arvoja, kertomuksia, rituaaleja, juhlia, tapoja ja ilmiöitä. Lasten luontainen uteliaisuus ja kiinnostus kasvattavat heitä kohtaamaan erilaisuutta ja moninaisuutta. Lasten arjessa pulpahtelevat katsomuskasvatukselliset kysymykset ja pohdinnat haastavat kasvattajien omaa ajattelua ja tietoa.

Näihin uudenlaisiin kysymyksiin, joita ammattilaiset varhaiskasvatuksessa kohtaavat, lähdettiin Vantaalla seurakunnan ja kaupungin työntekijöiden yhteistyössä muutama vuosi sitten rakentamaan vuoropuhelua mahdollistavaa tilaa. Yhteistyölle luotiin yhteiset strategiset painopisteet, joiden tavoitteena oli katsomusdialogin vahvistaminen kasvattajien välillä. YK:n yhteisymmärrysviikko helmikuun alussa loi hyvät puitteet merkitykselliseen dialogiin eri katsomusyhteisöjen ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kesken.

Dialogitilaisuudet järjestettiin paikallisesti rajatuilla alueilla päiväkotien tiloissa. Tilaisuuksiin kutsuttiin alueen varhaiskasvatuksen henkilöstöä sekä alueellisesti merkityksellisten katsomusyhteisöjen edustajia. Tavoitteena oli kunnioittavassa hengessä pohtia yhdessä varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen katsomuskasvatuksen toteuttamista mahdollisimman hyvin lapsen näkökulmasta sekä rakentaa luottamusta ja vuorovaikutusta työntekijöiden ja katsomusyhteisöjen välillä. Tilaisuuksia valmisti työryhmä, johon kuului sekä kaupungin että seurakunnan kasvatuksen ja kansainvälisen työn työntekijöitä. Kaupungin kieli- ja kulttuurikoordinaattoreilla oli tärkeä rooli oikeiden yhteyksien synnyttämisessä.

**LUOTTAMUKSELLISEN
VUOROVAIKUTUKSEN LÄHTÖKOHTANA
ON ASETTUMINEN SAMALLE VIIVALLE
AVOIMESTI JA KUNNIOITTAVASTI.**

Opimme mitä?

Luottamuksellisen vuorovaikutuksen lähtökohtana on asettuminen samalle viivalle avoimesti ja kunnioittavasti. Siihen on mahdollista päästä silloin kun osallistujat ovat aidosti kiinnostuneita toisista ja ovat myös valmiita jakamaan omastaan. Jotta voi itse voi kertoa omasta arvomaailmastaan ja katsomuksestaan, täytyy luonnollisesti ensin olla tietoinen mitä itse ajattelee ja mihin haluaa liittyä omassa perinteessä. Tällainen keskustelu on joskus haasteellista suomalaiselle luonteelle ja kulttuurille. Suomalaisina olemme varovaisia keskustelemaan asioista, joista olemme erimielisiä tai joista emme tiedä mielestämme riittävästi, erityisesti uskontoon, politiikkaan tai eri kulttuuripiirteisiin liittyen. Ulkomaalaistaustaiset ihmiset haastavat meitä tässä vaikenemisen kulttuurissa käymään vuoropuhelua. Me usein ajattelemme, että on kunnioitusta, kun emme kysy tai ota puheeksi ristiriitaisia tai vieraita asioita ja pelkäämme loukkaavamme toista. Asia on kuitenkin juuri päinvastoin. Varhaiskasvatuskeskusteluissa työntekijöiden kokemus on se, että perheet kokevat tulleen aidosti huomioiduksi ja kuulluiksi, kun heistä ja heidän kulttuuristaan ollaan kiinnostuneita ja luottamus on juuri tällaisen vuoropuhelun aloittamisen jälkeen syntynyt.

**KATSOMUSSENSITIIVISYYS
EDELLYTTÄÄ ROHKEUTTA KÄYDÄ
DIALOGIA, SE EI RIIPU KASVATAJAN
OMASTA VAKAUMUKSESTA, VAAN
KUULUU AMMATILLISEEN
TYÖOTTEeseen.**

Katsomussensitiivisyys edellyttää rohkeutta käydä dialogia, se ei riipu kasvattajan omasta vakaumuksesta, vaan kuuluu ammatilliseen työotteeseen. Rohkenemmekin lämpimästi kannustaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia käymään avointa keskustelua lasten vanhempien ja perheiden kanssa, siitä miten he näkevät ja kokevat asiat. Samalla on tärkeää kertoa mitkä ovat varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toimintatavat ja mihin linjaukset velvoittavat. Kun asioita perustellaan lapsen parhaalla ja yhteiskuntaan integroitumisella, on vanhempien yleensä luontevaa tukea sitä. Näitä keskusteluja varten on varattava riittävästi rauhallista aikaa. Se voi tuntua työläältä ja haasteelliselta, mutta pidemmän päälle se kannattaa, koska kun luottamus on rakentunut, monet muutkin asiat sujuvat usein huomattavasti helpommin.

Rohkaisemme myös kutsumaan päiväkotiryhmien mukaisesti katsomusyhteisöjä edustavia ihmisiä yhteisen pöydän ääreen keskustelemaan katsomuskasvatukseen liittyvistä asioista. Kontakteja niin uskonnollisiin kuin uskonnottomiin katsomusyhteisöihin voi kysellä paikallisesta evankelis-luterilaisesta seurakunnasta, kaupungin monikulttuurisuustyöntekijöiltä, monikulttuurisilta järjestöiltä, FOKUS ry:ltä ja USKOT-foorumilta. On kuitenkin hyvä muistaa, että katsomusyhteisöt, kirkkoja lukuun ottamatta, toimivat pääasiassa vapaaehtoisresurssein ja harvoin sieltä löytyy varhaiskasvatukseen erikoistuneita henkilöitä. Tämän ja jo olemassa olevan yhteistyön vuoksi varhaiskasvatuksen työntekijöille on monesti helpointa aloittaa katsomusdialogin käytännön organisointi evankelis-luterilaisen seurakunnan työntekijöiden kanssa ja etsiä yhdessä näitä uusia yhteistyökumppaneita.

Monialainen yhteistyö on merkityksellistä, jotta nähdään erilaisia näkökulmia samoihin asioihin ja päästään vaikuttamaan keskustelukulttuuriin laajalla rintamalla. Kontaktit, vuoropuhelu ja yhteistyö eri katsomusyhteisöjen kanssa rakentavat yhteisörauhaa. Tämän lisäksi kaikki osallistujat oppivat uutta toinen toisistaan, maailmasta ja usein myös itsestään.

Kirjoittajat: Vantaan seurakuntien kansainvälisen työn sihteeri Minna Saarnivaara ja kasvatusasiainsihteeri Iris Sotamaa

DIALOGIKASVATUS RIPPIKOULUSSA

Jokaiselle rippikouluikäiselle nuorelle kokemus ryhmästä, jossa itse tai toinen tulee pois suljetuksi, on tuttu. Ryhmädynamiikan muutkin ilmiöt saattavat nostaa mieleen kokemuksen tilan viemisestä, vetäytymisestä, keskustelusta, johon ei pääse mukaan, tai kielestä, joka ei ole tuttua. Hankalimpia tilanteita ryhmässä ovat ne, joissa puheen sisältö loukkaa tahallisesti tai tahattomasti ja tunne vie mukanaan.

Rippikoulua käy edelleen valtaosa Suomessa elävistä nuorista, mutta yhä suurempi osa heistä saa siellä ensikosketuksensa seurakunnan toimintaan ja yhä suuremmalla osalla ei ole aikaisempaa osaamista rippikoulun sisällöistä, jäsenyyttä kirkossa tai maailmankuvaa, joka perustuisi kristilliseen uskoon ja elämäntapaan.

Monessa seurakunnassa on otettu käyttöön turvallisemman tilan periaatteet, rakentavan keskustelun pelisäännöt tai muuten laaditaan yhdessä leirin alkaessa pelisäännöt myös siitä näkökulmasta, miten lähimmäinen kohdataan rippikoulujakson tai leirin aikana. Monessa seurakunnassa turvallisen tilan koulutus on myös otettu luontevaksi osaksi rippikoulua ja on edellytyksenä leiriorganisaatiossa työskentelylle.

Dialogikasvatuksen on erityisen tärkeää läpäistä rippikouluprosessi ja johtaa kunnioittavaksi ja turvalliseksi koettuun tilaan rippikoulussa, kun nuori alkaa pohtia elämän, oman aikuisemman identiteetin ja uskon kysymyksiä uudessa tilassa. Osallisuuden ja omistajuuden näkökulmasta jokainen Suuri Ihme-rippikoulusuunnitelmaa soveltava ohjaaja mahdollistaa dialogisuuden lähes luonnostaan. Rippikoulun sisällöt luomistyöstä, Jumalan lapseudesta, lähimmäisenrakkaudesta, rinnalla kulkemisesta ja monesta muusta yhteydestä tukevat viestiä kunnioittavan kohtaamisen ja arvostavan dialogisuuden tärkeydestä.

Tuudittautuminen siihen, että dialogikasvatus hoituisi ilman huomiota on kuitenkin riski. Siksi löydät tästä oppaasta myös yhden keskustelumallin rippikoulukäyttöön, joka on laadittu Erätauko-säätiön, FOKUS ry:n ja Kirkkohallituksen yhteistyönä. Se on keskustelun pohja, jonka voit ottaa mukaasi esimerkiksi ekumeniaa, lähetystyötä ja uskontodialogiaa käsitteleville oppitunneille, isoskoulutukseen ja vaikkapa rippikoulutiimin perehdytykseen.

OSA V

LIITTEET, VINKIT JA KIRJALLISUUS

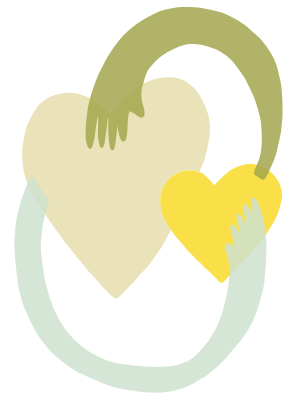

TURVALLISEMMAN KESKUSTELUN OHJEET

Turvallisemman keskustelun ohjeilla mahdollistamme kaikille mukavan ja arvostavan keskusteluilmapiirin. Nämä ohjeet auttavat sinua pohtimaan rakentavan keskustelun askelia!

KESKUSTELUN MYÖTÄTUNNOLLA

- Pyrin läsnäolevaan kuunteluun ja ymmärtämään toisten näkökulmia.
- Luon kunnioittavaa ja tasavertaista vuoropuhelua.
- Ymmärrän, että jotkin teemat voivat olla haastavia, herkkiä ja henkilökohtaisia. Kysyn kunnioittavasti, jos haluan lisätietoa, mutten oletta, että minulle tulee kertoa kaikesta.
- Havainnointi, empaattisuus ja myötätuntoiset, tarkentavat kysymykset toimivat paremmin kuin oletukset, arvostelu ja kokemusten vertailu.
- Ymmärrän, että kaikki erehtyvät joskus. Pyrin olemaan ymmärtäväinen erehtyjiä kohtaan ja antamaan anteeksi. Pyydän anteeksi tarvittaessa.

KESKUSTELUN YKSILÖN KANSSA

- Kunnioitan jokaisen itsemäärättyä oikeutta, enkä tee oletuksia esimerkiksi sukupuolen tai taustan perusteella.
- Hyväksyn sen, että asioista voidaan olla myös eri mieltä.
- Ymmärrän, ettei keskustelussa etsitä voittajia ja häviäjiä.
- Voin kertoa itsestäni sen verran kuin tahdon ja ymmärrän, ettei muillakaan ole velvollisuutta kertoa itsestään tai taustastaan.
- Ymmärrän, että kaikki puhuvat omista näkökulmistaan eivätkä edusta jotain tiettyä ryhmää kokonaisuudessaan. Samoin ymmärrän, ettei jonkin ryhmän edustajan teko tai mielipide tarkoita jokaisen ko. ryhmän edustajan ajattelevan samoin.

KESKUSTELUN VASTUULLISESTI

- Pyrin tuomaan omia näkökulmia esiin vilpittömästi ilman pyrkimystä loukata.
- Tavoitteenani ei ole muuttaa toisten arvoja tai maailmankatsomusta omaani vastaavaksi – sen sijaan tavoittelen yhdenvertaista pohdiskelua.
- Osaan säädellä omia tunnereaktioitani siten, etten ole hyökkäävä silloinkaan, kun keskustelukumppanin maailmankuva ei vastaa omaani.
- Hyväksyn, etten ole aina oikeassa enkä tiedä kaikkea.
- Vähennän omalla toiminnallani painetta edustaa oman näkökulman sijasta oletettua viiteryhmää.
- Etsin itsestäni rohkeutta puuttua epäkohtiin, suojellen samalla itseäni liialta kuormittumiselta.

TEE TILAA DIALOGILLE

Kasvattajan muistilista kulttuuri- ja katsomustietoiseen tilaan

TUNNISTA LÄHTÖ-KOHDAT

- Mistä näkökulmasta aihe on valittu?
- Miksi ja kenelle aihe saattaa olla tärkeä?
- Muodostuuko painetta edustaa oman näkökulman sijasta oletettua viiteryhmiä?
- Kohtaanko itseni ja muut myötätunnolla?

ASETA RAJAT

- Sanoita yhdessä sovitut ohjeet kunnioittavalle keskustelulle.
- Ohjeilla kannustetaan osallistujia osoittamaan kunnioitusta toisiinsa ja siihen, että pidämme keskenämme erilaisia asioita elämässä ja maailmassa merkityksellinä.

TEE TILAA

- Tue moninäkökulmaisuutta.
- Mukaan mahtuu monenlaisia tarpeita ja tapoja osallistua.
- Dialogia syntyy, kun kaikilla on mahdollisuus osallistua.

KUUNTELE AKTIIVISESTI

- Havainnointi, empaattisuus ja tarkentavat kysymykset toimivat paremmin kuin oletukset, arvostelu ja kokemusten vertailu.

PÄÄTTELE LANGAT

- Miten ymmärryksemme lisääntyi?
- Mistä aiheesta voisimme jatkaa?
- Tuliko esille uusia ongelmia tai ristiriitoja?
- Onko aika käsitellä aiheita myös muulla tavalla?

**TULE
RAKENTAMAAN
DIALOGITAITOISTA
MAAILMAA**

TEE TILAA DIALOGILLE

Kasvattajan muistilista kulttuuri- ja katsomustietoiseen tilaan

TUNNISTA LÄHTÖKOHDAT

Dialogi tapahtuu lasten ja nuorten kasvuympäristössä. Dialogilla voidaan toisaalta myös vaikuttaa ryhmän ja ympäristön sosiaaliseen dynamiikkaan.

ASETA RAJAT

Kaikilla on oikeus omaan näkökulmaan ja mielipiteeseen. Niiden ilmaisutavoille on kuitenkin yhteisiä sääntöjä, ohjeita ja periaatteita. Vahingolliseen ja syrjivään kielenkäyttöön ja vihapuheeseen puututaan aina. Malliohjeita löydät esimerkiksi Rauhankasvatusinstituutin sivuilta.

TEE TILAA

Mielekäs osallistumistapa saattaa löytyä pienryhmissä, anonymisti tai esimerkiksi taiteen kautta. Kaikkea ei myöskään tarvitse jakaa muiden kanssa. Dialogi perustuu vapaaehtoisuuteen, ja osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen on joskus lopputulosta tärkeämpää.

KUUNTELE AKTIIVISESTI

Samalle asialle voi löytyä monta tulkintaa ja merkitystä. Löytyisikö osallistujilta vielä uusia näkökulmia aiheeseen? Se mikä on itsestään selvää jollekulle, on erilaista ja uutta toiselle. Muista ja muistuta, että kukin näkee maailman itsensä ja kokemustensa kautta.

PÄÄTTELE LANGAT

Dialogin osallistuja pyrkii lisäämään ymmärrystään. Dialogin päätepisteen ei tarvitse olla yksimielisyys. Ratkaisua ei aina löydy. Dialogissa voi kuitenkin löytää esimerkiksi ideoita yhteiselle toiminnalle tai jatkokeskusteluun.

Dialogi voi joskus päättyä myös uuden haasteen eteen. Konfliktitilanteita voi olla tarpeen lähestyä myös yksilöllisesti dialogin ulkopuolella. Tärkeintä on, että mahdollisesti vahingolliseen käytökseen ja vihan osoituksiin puututaan aina.

**TULE
RAKENTAMAAN
DIALOGITAITOISTA
MAAILMAA**

ASKELIA KATSOMUSDIALOGIIN

Katsomusdialogin askeleet kuvaavat polkua, joka johtaa rakentavan dialogin hallitsemiseen. Liikomme askelmien välillä eteen- ja taaksepäin eri tilanteissa, eikä polku ole suoraviivainen. Mitkä askelmat sinä olet kokenut?

ULKOPUOLISUUS

”No eiväthän toisten katsomukset liity elämäni...

Askel eteenpäin:
Kiinnostuksen herääminen

”Wau, mitä kaikkea onkaan olemassa!”

HYVÄKSYNTÄ

”Se on ihan ok, että katsomukset ovat erilaisia!”

Askel eteenpäin:
Näkyvyyden ja oikeudenmukaisuuden arviointi, yhdessäolosta nauttiminen

”On tärkeää, että voimme nauttia yhdessäolosta ja tulla kuulluksi riippumatta katsomuksellisesta taustasta – olemme kaikki tasavertaisia.”

EPÄILYS

”Vaikuttaapa oudolta tuo tapa...”

Askel eteenpäin:
Toisen kuunteleminen, ihmisyhdessäolosta nauttiminen

”Ai, sinä oletkin ihan tavallinen ihminen, meissä on paljon samaa!”

TASAVERTAINEN HUOMIOIMINEN

”Haluan ottaa huomioon erilaisten katsomusten erilaiset näkökulmat – se antaa meille kaikille tunteen osallisuudesta.”

Askel eteenpäin:
Vaikeista aiheista puhuminen

”En pelkää nostaa esiin myöskään hankalia kysymyksiä, jotka liittyvät katsomuksiin.”

EROJEN VÄHÄTTELY

”Eivätkö kaikki katsomukset ole oikeastaan ihan samanlaisia...”

Askel eteenpäin:
Herkkyys katsomusten väliselle ja sisäiselle moninaisuudelle

”Huomaan ja hyväksyn, että katsomuksia on hyvin monenlaisia ja niihin liittyy erilaisia tapoja sekä perinteitä. Ymmärrän, että katsomuksissa on myös sisäisiä eroavaisuuksia.”

RAKENTAVA DIALOGI

”Kuuntelen kunnioittavasti ja pidän huolta siitä, että kaikki saavat tilaa. Kohtaan sinut yksilönä enkä stereotyyppisenä yhteisön tai katsomuksen edustajana.”

TULE RAKENTAMAAN DIALOGITAITA MAAILMAA

DIALOGI-TAITAJAT

Erätauko-keskustelu:

**Rauhan dialogit
Uskontojen ja
katsomusten keskellä**

Kesto 60 min

ERÄTAUKO

Rauhan dialogit

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

Yhteensä 60min

Perusfontti - sano esimerkiksi näin
Kursivoitu fontti - vetäjälle apua keskusteluun

Aloitus

Tänään pidämme Erätauko-keskustelun aiheesta **Rauha**.

Teistä osa voi olla toisillenne tuttuja, mutta ehkä ette kaikki vielä tunne toisianne. Aluksi voitaisiinkin käydä läpi nimikierrros, mutta tutustutaan tässä aluksi ihmisinä titteleiden sijaan. Jos haluat vielä kertoa ryhmälle, mikä sinulle tuottaa iloa, näitä aiheita olisi mukava jakaa. Minä olen _____ ja toimin keskustelun vetäjänä. -Etunimet (+ yksi ilonaihe, viimeisenä vetäjän ilonaihe.)

Pyritään tässä työskentelyssä muutenkin puhumaan omasta kokemuksestamme. Meidän ei tarvitse olla ilosta, rauhasta tai muista asioista samaa mieltä. Pyritään kuitenkin ymmärtämään toisiamme ja kuuntelemaan jokaisen ajatuksia.

Rakentavan keskustelun pelisäännöt

- 1. Kuuntele** toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja.
- 2. Liity** toisten puheeseen ja käytä arkikieltä.
- 3. Kerro** omasta kokemuksesta.
- 4. Puhuttele** muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään.
- 5. Ole läsnä ja kunnioita** toisia sekä luottamuksen ilmapiiriä.
- 6. Etsi ja kokoa.** Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita.

Keskustelussa ei tarvitse tehdä päätöksiä, kysymys on tutustumisesta toisiimme ja toistemme näkökulmiin aiheesta. Keskustelussa käytetään Rakentavan keskustelun pelisääntöjä:

Sitoudummeko yhdessä näihin pelisääntöihin?

Hyvä juttu, jatketaan.

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

Alustus

Kuunnellaan alkuun Laura Huovisen lyhyt alustus päivän aiheesta.

Sen jälkeen aloitetaan keskustelu.

LINKKI AUDIOON:
<https://youtu.be/LIH30fYGH6c>

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Porina

Pohdi itseksesi TAI ota pari vierestäsi TAI pohditaan yhdessä, mitä äskeinen alustus ja keskustelun otsikko teissä herättää.

- Mitä asioita rauha mielestänne edellyttää ja millaista rauhaa nämä artikkelit edistävät?
- Mitkä näistä asioista toteutuvat omassa lähiympäristössänne, mitä tulisi lisätä tai tarkkailla?
- Kerro parillesi, millaisia omia kokemuksiasinulla on tästä aiheesta.

Pitäkää huoli, että molemmat ehtivät puhua.

Tähän on aikaa noin viisi minuuttia.

Voitte aloittaa...

... Nyt on aika lopettaa keskustelu.

5 min

Min klo Osio

5	Aloitus
3	Alustus
5	Porina
15	Avataan yhteinen keskustelu
5	Mihin syvennyttään
15	Jatketaan keskustelua
2	Oivallusten kirjoittaminen
2	Oivallusten kertominen
3	Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Yhteinen keskustelu

Nyt olisi kiva kuulla, mistä juttelitte.
Kuka haluaisi aloittaa?

...Entä mistä te muut keskustelitte, oliko samanlaisia vai erilaisia asioita? Minkälaisia kokemuksia teillä on tästä keskustelumme teemasta?

Apukysymyksiä: Miten keskustelulla on lisätä rauhaa? Kuinka sinä voit edistää rauhaa omassa elämässäsi? Miten ilo ja rauha liittyvät yhteen?

- *Tätä voi toistaa muutamia kertoja*
- *Voit kysyä suoraan joltakulta, jos keskustelua on vaikeaa saada käyntiin*
- *Muistuta tarpeen mukaan Rakentavan keskustelun pelisäännöistä, joihin on yhdessä sitouduttu*
- *Ohjaa keskustelijoita liittymään edellisen puheenvuoroon ja puhumaan omasta kokemuksesta*
- *Pidä huolta, että hiljaisemmatkin saavat kertoa ja että aktiiviset eivät täytä kaikkea tilaa*

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

Mihin syvennyttään

Keskustelussa on tullut nyt esiin ainakin muutamia pääteemoja, kuten (esim. *tasa-arvo, valtioiden välinen rauha ja kunnioitus, uskonnonvapaus.*)

Nyt olisi hyvä yhdessä pohtia, mihin näistä teemoista keskityttään seuraavaksi.

→ *Hyvä aihe: koskee mahdollisimman monia osallistujista*

Keskustele yhdessä toisella puolella istuvan parin kanssa, mihin teemaan teidän mielestänne olisi hyvä keskittyä.

Tähän on aikaa noin minuutti...noin.

Mihin aiheeseen teidän mielestänne olisi hyvä keskittyä? Kuka haluaisi kertoa ensin?

Teema Y saa paljon kannatusta, otetaanko se?

→ *Jos ei päästä yhteisymmärrykseen, vetäjä valitsee aiheen.*

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Jatketaan keskustelua

Jatketaan nyt keskustelua tästä äsken päätetystä aiheesta_____.

Kertokaa jostain omasta kokemuksesta, tapahtumasta tai tilanteesta, jotka ovat vaikuttaneet siihen, mitä ajattelette tästä aiheesta. Kuka haluaisi aloittaa?

Millaisia kokemuksia teillä muilla tuli mieleen, kun kuuntelitte äskeistä kokemusta?

- *Voit näyttää tarvittaessa itse esimerkkiä. Kerro jostain omasta kokemuksestasi, joka on vaikuttanut näkemyksiisi käsiteltävästä aiheesta*
- *Huomioi viimeistään tässä vaiheessa ne henkilöt, jotka eivät ole sanoneet vielä mitään. Kysy, haluaisit kuulla, mitä hän/he asiasta tai käydystä keskustelusta ajattelevat.*

Nyt olemme kuulleet jo joitain teistä. Niinpä kysynkin seuraavaksi, että mitä on mielessä teillä, jotka ette ole vielä sanoneet mitään?

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Oivallusten kirjoittaminen

Kiitos hyvästä ja rakentavasta keskustelusta! Seuraavaksi kirjoitamme, mitä oivalluksia keskustelusta syntyi.

Kirjoita itse omaan paperiisi muutama oivallus tai ajatus, joka sinulle jäi mieleen keskustelusta.

Tähän ei tarvitse kirjoittaa omaa nimeä. Kerään oivallukset lopuksi ja teen niistä meille koosteen.

Teillä on paperia ja kyniä siinä tuolin alla. Voit nyt ottaa ne itsellesi.

Kirjoita omat oivalluksesi tai ajatuksesi. Tähän on aikaa muutama minuutti. Valitse niistä yksi, jonka haluat jakaa tässä yhdessä.

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Oivallusten kertominen

Nyt pyydän, että yhdellä lauseella jokainen teistä jakaisi yhden oivalluksen tai ajatuksen, joka tästä keskustelusta tai aiheesta sinulle jäi.

Aloitetaan vaikkapa sinusta...

→ *Valitse aloittajaksi sellainen henkilö, joka on todennäköisesti valmis kertomaan omasta oivalluksestaan.*

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
5		Mihin syvennyttään
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Kiitos ja lopetus

Miltä tämä Erätauko-keskustelu ja aihe tuntui?

Minkälainen fiilis tai tunnelma teille jäi yhteisestä keskustelusta?

Kiitos kaikille, tuokaa oivalluslaput minulle ennen kuin lähdette tästä tilasta. Koostan ne ja jaan oivallukset myöhemmin teille. Toivottavasti jossain vaiheessa voimme jatkaa keskustelua!

Kiitos!

Erätauko-keskustelu:

Rauhan dialogit

**Uskontojen ja
katsomusten keskellä**

ERÄTAUKO

Rauhan dialogit

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

Yhteensä 65-95 min

Perusfontti - sano esimerkiksi näin
Kursivoitu fontti - vetäjälle apua keskusteluun

ERÄTAUKO

Aloitus

Tänään pidämme Erätauko-keskustelun aiheesta **Rauha**.

Teistä osa voi olla toisillenne tuttuja, mutta ehkä ette kaikki vielä tunne toisianne. Aluksi voitaisiinkin käydä läpi nimikierrros, mutta tutustutaan tässä aluksi ihmisinä titteleiden sijaan. Jos haluat vielä kertoa ryhmälle, mikä sinulle tuottaa iloa, näitä aiheita olisi mukava jakaa. Minä olen _____ ja toimin keskustelun vetäjänä. -Etunimet (+ yksi ilonaihe, viimeisenä vetäjän ilonaihe.)

Pyritään tässä työskentelyssä muutenkin puhumaan omasta kokemuksestamme. Meidän ei tarvitse olla ilosta, rauhasta tai muista asioista samaa mieltä. Pyritään kuitenkin ymmärtämään toisiamme ja kuuntelemaan jokaisen ajatuksia.

5 min

Rakentavan keskustelun pelisäännöt

1. **Kuuntele** toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja.
2. **Liity** toisten puheeseen ja käytä arkikieltä.
3. **Kerro** omasta kokemuksesta.
4. **Puhuttele** muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään.
5. **Ole läsnä ja kunnioita** toisia sekä luottamuksen ilmapiiriä.
6. **Etsi ja kokoa.** Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita.

Keskustelussa ei tarvitse tehdä päätöksiä, kysymys on tutustumisesta toisiimme ja toistemme näkökulmiin aiheesta. Keskustelussa käytetään Rakentavan keskustelun pelisääntöjä:

Sitoudummeko yhdessä näihin pelisääntöihin?

Hyvä juttu, jatketaan.

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

Alustus

Kuunnellaan alkuun Laura Huovisen lyhyt alustus päivän aiheesta.

Sen jälkeen aloitetaan keskustelu.

LINKKI AUDIOON:
<https://youtu.be/LIH30fYGH6c>

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Porina

Pohdi itseksesi TAI ota pari vierestäsi TAI pohditaan yhdessä, mitä äskeinen alustus ja keskustelun otsikko teissä herättää.

- Mitä asioita rauha mielestänne edellyttää ja millaista rauhaa nämä artikkelit edistävät?
- Mitkä näistä asioista toteutuvat omassa lähiympäristössänne, mitä tulisi lisätä tai tarkkailla?
- Kerro parillesi, millaisia omia kokemuksiasinulla on tästä aiheesta.

Pitäkää huoli, että molemmat ehtivät puhua.

Tähän on aikaa noin viisi minuuttia.

Voitte aloittaa...

... Nyt on aika lopettaa keskustelu.

5 min

Min klo Osio

5	Aloitus
3	Alustus
5	Porina
15	Avataan yhteinen keskustelu
30-60	Yhteinen keskustelu jatkuu
2	Oivallusten kirjoittaminen
2	Oivallusten kertominen
3	Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Yhteinen keskustelu

Nyt olisi kiva kuulla, mistä juttelitte.
Kuka haluaisi aloittaa?

...Entä mistä te muut keskustelitte, oliko samanlaisia vai erilaisia asioita? Minkälaisia kokemuksia teillä on tästä keskustelumme teemasta?

Apukysymyksiä: Miten keskustelulla on lisätä rauhaa? Kuinka sinä voit edistää rauhaa omassa elämässäsi? Miten ilo ja rauha liittyvät yhteen?

- *Tätä voi toistaa muutamia kertoja*
- *Voit kysyä suoraan joltakulta, jos keskustelua on vaikeaa saada käyntiin*
- *Muistuta tarpeen mukaan Rakentavan keskustelun pelisäännöistä, joihin on yhdessä sitouduttu*
- *Ohjaa keskustelijoita liittymään edellisen puheenvuoroon ja puhumaan omasta kokemuksesta*
- *Pidä huolta, että hiljaisemmatkin saavat kertoa ja että aktiiviset eivät täytä kaikkea tilaa*

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
15		Jatketaan keskustelua
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Yhteinen keskustelu jatkuu 1/3

Kiitos äskeisestä jakamisesta. Jatketaan keskustelua näiden kokemusten ja pohdintojen avulla. Minulla on teille muutama kysymys, joiden avulla voimme jatkaa keskustelua eteenpäin.

- Mikä huolestuttaa sinua omassa tai yhteisösi tai maailman rauhantilanteessa?
- Mitkä asiat herättävät toiveikkuutta ja myönteisiä ajatuksia rauhantilanteesta?
- Mitä erilaisia katsomuksia ja uskontoja edustavat ihmiset ja tahot voisivat tehdä yhdessä rauhan edistämiseksi?

Min	klo	Osio
-----	-----	------

5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Yhteinen keskustelu jatkuu 2/3

Apukysymyksiä ohjaajalle

- *Miksi juuri nämä nousivat mieleesi, mitä luulet?*
- *Minkälaiset kokemukset tai tilanteet ovat vaikuttaneet siihen, että nostit näitä asioita esiin?*
- *Millaisia rauhanvinkkejä tai toivoa tuottavia asioita olette käyttäneet tai oppineet omassa yhteisössänne? Toivatko esimerkiksi Korona-kriisi ja Ukrainan sota uusia toimintamalleja, jotka olette todenneet hyviksi?*
- *Kuinka voimme luoda yhdessä toiveikasta ilmapiiriä? Entä konkreettisia rauhantekoja?*

Pidä huolta, että kysymysten käsittelyyn jää aikaa. Voitte ottaa kysymysten jälkeen pienen oman pohdinnan tai pariporinan, että osallistujilla on mahdollisuus jäsentää ajatuksiaan.

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Yhteinen keskustelu jatkuu 3/3

Kertokaa jostain omasta kokemuksesta, tapahtumasta tai tilanteesta, jotka ovat vaikuttaneet siihen, mitä ajattelette tästä aiheesta. Kuka haluaisi aloittaa?

Millaisia kokemuksia teillä muilla tuli mieleen, kun kuuntelitte äskeistä kokemusta?

- *Voit näyttää tarvittaessa itse esimerkkiä. Kerro jostain omasta kokemuksestasi, joka on vaikuttanut näkemyksiisi käsiteltävästä aiheesta*
- *Huomioi viimeistään tässä vaiheessa ne henkilöt, jotka eivät ole sanoneet vielä mitään. Kysy, haluaisit kuulla, mitä hän/he asiasta tai käydystä keskustelusta ajattelevat.*

Nyt olemme kuulleet jo joitain teistä. Niinpä kysynkin seuraavaksi, että mitä on mielessä teillä, jotka ette ole vielä sanoneet mitään?

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Oivallusten kirjoittaminen

Kiitos hyvästä ja rakentavasta keskustelusta! Seuraavaksi kirjoitamme, mitä oivalluksia keskustelusta syntyi.

Kirjoita itse omaan paperiisi muutama oivallus tai ajatus, joka sinulle jäi mieleen keskustelusta.

Tähän ei tarvitse kirjoittaa omaa nimeä. Kerään oivallukset lopuksi ja teen niistä meille koosteen.

Teillä on paperia ja kyniä siinä tuolin alla. Voit nyt ottaa ne itsellesi.

Kirjoita omat oivalluksesi tai ajatuksesi. Tähän on aikaa muutama minuutti. Valitse niistä yksi, jonka haluat jakaa tässä yhdessä.

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Oivallustenkertominen

Nyt pyydän, että yhdellä lauseella jokainen teistä jakaisi yhden oivalluksen, tunteen tai ajatuksen, joka tästä keskustelusta tai aiheesta sinulle jäi.

Aloitetaan vaikkapa sinusta...

- *Valitse aloittajaksi sellainen henkilö, joka on todennäköisesti valmis kertomaan omasta oivalluksestaan.*
- *Etäkeskustelussa voit pyytää osallistujia kirjoittamaan oivalluksensa, tunteensa ja ajatuksensa keskustelua koskien suoraan viestikenttään, josta muutkin voivat niitä lukea. Kaikkea ei tarvitse jakaa, jollei halua.*

Kiitos. Kysyn vielä, että keiden ja missä tulisi mielestänne jatkaa keskustelua tästä aiheesta? Voisimmeko vaikka perustaa katsomusten yhteistyön ryhmän alueellemme? Voisimmeko kokoontua uudelleen YK:n uskontojen ja katsimusten Yhteisymmärrysviikon teemojen äärelle?

Min	klo	Osio
5		Aloitus
3		Alustus
5		Porina
15		Avataan yhteinen keskustelu
30-60		Yhteinen keskustelu jatkuu
2		Oivallusten kirjoittaminen
2		Oivallusten kertominen
3		Kiitos ja lopetus

ERÄTAUKO

Kiitos ja lopetus

Miltä tämä Erätauko-keskustelu ja aihe tuntui?

Minkälainen fiilis tai tunnelma teille jäi yhteisestä keskustelusta? Tapaisimmeko uudelleen? Voisiko meistä muodostua alueemme monikatsomuksellinen yhteistyön ryhmä? Jos olet kiinnostunut jatkamaan keskustelua, jätäthän minulle yhetystietosi.

Kiitos kaikille, tuokaa oivalluslaput minulle ennen kuin lähdette tästä tilasta. Koostan ne ja jaan oivallukset myöhemmin teille. Toivottavasti voimme jossain vaiheessa jatkaa keskustelua!

Kiitos!

Välitä keskustelun jälkeen yhteenveto osallistujille ja jos halukkuutta ilmenee, kutsu seuraavalle tapaamiselle tai yhdessä päätetyn muun toiminnan äärelle.

VINKKEJÄ

Dialogikasvatuksen portaali

Dialogikasvatus.fi sisältää materiaalia ja ajankohtaista tietoa kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoisien kasvatuksen tueksi.

Hyvin sanottu -hanke

Hyvin sanottu on Ylen ja Erätauko-säätiön vetämä viisivuotinen hanke, jolla pyritään vahvistamaan suomalaisen keskustelukulttuurin parhaita puolia ja luomaan turvallisia keskusteluympäristöjä.

Askelia Katsomusdialogiin

Askelia katsomusdialogiin -materiaali sisältää harjoituksia dialogitaitojen harjoitteluun ja katsomusten välisiin kohtaamisiin. Espoon kaupungin tuottamassa kirjasessa on valmiita harjoituksia eri oppiaineisiin, vinkkejä dialogikasvatuksen teemojen käsittelyyn ja eri katsomusten tasapuoliseen huomioon ottamiseen koulukulttuurissa ja yhteisössä.

Erätauko

Erätauko on keskustelumenetelmä, jota voi käyttää erilaisissa ryhmissä ja organisaatioissa. Erätauko on uusi tapa käynnistää ja käydä rakentavaa yhteiskunnallista keskustelua – mahdollisuus pysähtyä ja harkita asioita rauhassa.

Depolarize-hanke

Depolarize -hanke pyrkii lisäämään ymmärrystä polarisaatiosta ja siihen liittyvistä ilmiöistä ja rakentamaan polarisaatiostrategiaa yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Uskonnonopetus.fi:n Dialogitaitaja -materiaali

Dialogitaitaja-materiaali tukee dialogisuutta ja dialogitaitojen oppimista eri ikäisten kanssa.

KIRJALLISUUTTA JA LINKKEJÄ:

Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 90, Kirkko ja toiminta 2020.

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/uskontojen-kohtaaminen/suuntaviivoja-uskontojen-kohtaamiseen>

Monien uskontojen ja katsomusten Suomi. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisu, 48. Illman Ruth, Ketola Kimmo, Latvio Riitta, Sohlberg Jussi (toim.) 2017.

Kohti Pyhää – uskontojen kohtaaminen kirkollisissa toimituksissa. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu 2, Kirkko ja toiminta 2013.

Uskonnonvapaus ja ulkopolitiikka – suosituksia Suomelle, Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisu 1, 2013. SEN 2013.

Pieni opas uskonnonvapauteen – Mitä uskonnonvapaus on ja voiko sitä rajoittaa? Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisu XCVI 2012.

Hyvä tietää uskontodialogista – Näkökulmia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenille. Kirkon ulkoasiain osaston julkaisu 1, 2011. Hiltunen, Pekka Y. & Timo Vasko 2011.

Pyhän rajoilla. Temppeletappeluista uskontodialogiin. Heli Pruuki (toim.). Suomen Lähetyseura 2010.

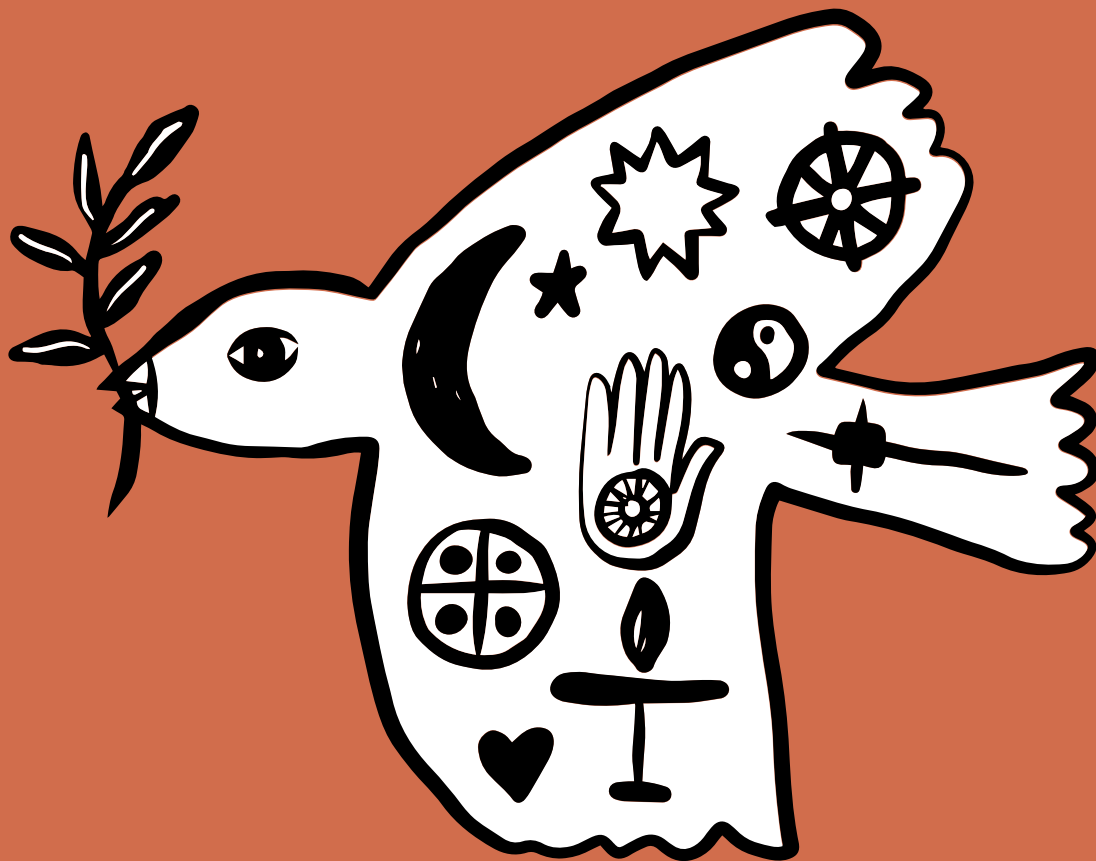
Uskontodialogi – kasvatusta kulttuurien kohtaamiseen. Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry, 2010. Rautionmaa, Heidi (toim.).

Understanding Other Religious Worlds: A Guide for Interreligious Education. Maryknoll (NY) : Orbis Books 2004. Berling, Judith.

USKOT-foorumin Uskontolukutaito-opas:

<https://uskot.fi/2022/06/uskontolukutaito-opas-arjen-kohtaamisiin/>

Erätauko: <https://www.eratauko.fi/>

www.yhteisymmarrysviikko.fi

FOKUS
Kulttuuri- ja uskontofoorumi

**KIRKKO-
HALLITUS**

YK:n USKONTOJEN
JA KATSOMUSTEN
YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO